

ČUVAMO

JUGOSLAVIJU

90.

SOKOLIC

LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ
 GOD. XVII 1935 BROJ 12

SADRŽAJ

1. Kratak osvrt	305
2. Značenje ilirskog pokreta za jugoslovensku misao	307
3. Brat iz Korotana	311
4. Refleksi velikog osećaja	314
5. Red neka vlada u našem delovanju	316
6. Jedno veče na naraštajskoj vežbi	318
7. Pri zobozdravniku	318
9. Naši pesnici: Božićna sonata. — Srećno novo ljeto. — Моји родители. — Riba Farónika. — Kralju Sokolu. — За мною, децо моја! — Pitali su . . . — Sinica in vrabec. — Oblak in sonce. — Отацбина. — Tebe — nema. — Соколе мой! — Božićna noć. — „Mobilizacija“. — Žrtvama Mrežnice. — Noćna posjeta Griču. Neprevidni konjiček. — На гробу. — Naprej! — Božićne meditacije	320
9. Radovi našeg naraštaja: Zgodba o Tinetu. — Sa šatorom	329
10. Glasnik: I češkoslovački naraštajci čitaju Sokolić. — Savezna sñučarska takmičenja na Pohorju. — Iz sokolskega Ptuja. — Prag i Beograd. — Grad ćutanja u Švedskoj. — Šiljanje pisama torpedima. — Telefonska stanica na Elbrusu. — Gajdaška vojnička glazba. — Može li rastenje prouzročiti bolove. — Nova repatica (kometa). — Žena kao brodski kapetan na dugim prugama. — Kravate od stakla. — Odbojka, hazena in koškanje. — Za šalu	332

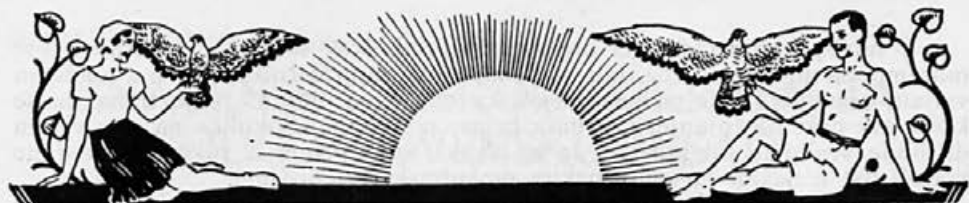
»Sokolić« izlazi svakoga 20 u mesecu. Godišnja pretplata Din 20'—, polugodišnja Din 10'—, pojedini broj Din 2'—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave: Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6. Telefon br. 2312. Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

*Svoj braći i sestrama sadanicima kao
i četplatnicima „Sokolića“ želimo vesele
božićne praznike i srećnu Novu godinu.
Zdravo!*

Uredništvo „Sokolića“

*

KRATAK OSVRT

Završismo i ovu godinu. I kao što svaki na koncu svog rada, ili na koncu izvesnog vremenskog razdoblja, želi da zna za svoje uspehe i neuspehe, za napredak i nazadak, da preispita svoje propuste i pogreške i ustanovi svoje dobre strane, da bi se po njima mogao da ravna i upravlja u budućnosti, tako želimo i mi na koncu ovog našeg godišta da sastavimo, da stvorimo bilancu svoga rada. Želimo da znamo da li smo uspehili, da li smo napredovali ili nazadovali, ili zastali na istom mestu.

Već prema samom geslu, koje je pri osnivanju Sokolstva postavio naš neumrlji učitelj dr. Miroslav Tirš, Sokolstvo se ne sme nikada da zadovolji s postignutim uspesima. »Večno kretanje i večno nezadovoljstvo«, to je naša misao vodilja u čitavom našem radu. I zbog toga ne možemo da budemo zadovoljni, jer savršenstvo je vrlo daleko od nas. Ne možemo da budemo niti spokojni niti zadovoljni, jer zadovoljstvo je najveći neprijatelj naroda, zadovoljstvo ubija u svakom pojedincu i u narodu borbenu snagu, smisao za život i životnu sadržinu. Možemo samo da kažemo — napredovali smo, pomakli smo se.

Ako je naš Sokolić imao uspeha među našim naraštajskim redovima — zasluga je to sviju nas. Ako tog uspeha nije bilo — krivica je to sviju nas. Svaki mora prema svojim sposobnostima, prema svom položaju i mogućnostima, da potpomaže sokolsku stvar. To je naša dužnost, to je naš zavet, to je naše poslanstvo. Mi možemo i moramo da kritikujemo naš sokolski rad, mi ga moramo da stavimo na sito, ali mi moramo da nađemo i puta i načina kako ćemo to zlo ukloniti, kako ćemo dobro poboljšati, a poboljšano usavršiti. Tako treba da činimo uvek i na svakom mestu.

U novoj godini treba da krenemo napred. Naš sokolski naraštajski list moramo da proširimo, da mu nademo nove pretplatnike, da mu nademo valjane saradnike i da ga naša sokolska omladina čita. U tome treba da se kreće sve naše nastojanje, sva naša briga: podignuti »Sokolić« na onu visinu da bude svakome od koristi, da ga svaki rado prima u ruke, da postane vodeći list u našim jugoslovenskim omladinskim redovima.

Mrtvilo ne sme da zavlada našom dušom i našim bićem. Neuspesi ne smeju da nas omaloduše. To je odlika slabica, nesposobnih pojedinaca. Uspeha pak može da bude samo tamo, gde je bilo i žrtava. Svaka žrtva ima pravo na uspeh. Naš sokolski rad je večito požrtvovanje, večita plemenita borba, da naši ideali, naše težnje jednom požnju obilan plod. Za te velike ideale radi i naš »Sokolić« i na svima je nama da ga svojski podupremo, da on bude istinsko ogledalo naše vrednosti i naše snage. Naraštaju! Ispitaj savest i priznaj, je si li sve učinio što si mogao? — Ako jesi bi li mogao više? Ako nisi, zašto nisi?

U novoj godini veselo na delo. Uspeh i napredak u nama je samima! Rad, rad i samo rad — u radu je spas! U žrtvama ogledaju se značajevi i ideali.
(Kljé.)

Zima zove!

IVAN POLOVIČ, Ljubljana:

ZNAČENJE ILIRSKOG POKRETA ZA JUGOSLOVENSKU MISAO

Na ovogodišnjim proslavama Prvog decembra naše se je Sokolstvo setilo, prema uputama savezne uprave, ilirskog pokreta obzirom na razvitak jugoslovenske misli. Objavljujemo predavanje, koje je održao o toj temi br. Ivan Polović na prvodecembarskoj proslavi Ljubljanskog Sokola.

Ove godine navršilo se je 100 godina, otkako su Ilirci sa svojim »Novinama horvackim« i »Danicom horvackom« udarili čvrste temelje daljnjemu radu za naš narodni preporod. Zbog toga trebamo se prigodom ovog važnog jubileja ozreti na sav ilirski pokret i na osnovi istorijskih činjenica ukratko prosuditi njegovo značenje za razvoj jugoslovenske misli i našega narodnog uskrsnuća.

Ilirski pokret nikao je u Hrvatskoj u prvoj polovini XIX stolecā pod uplivom sveslovenske ideje Kolarove, a kao reakcija na nasilje mađarskih nacionalista. Ovi su se (mađarski nacionalisti) u drugoj polovini XVIII stolecā zajednički borili s Hrvatima protiv bečkog nemačkog centralizma; kada su pak postigli svoj cilj, počeli su — za uzdarje! — narivati svojim bivšim saveznicima mađarski jezik u škole i urede. Što su pre predbacivali bečkim germanizatorima, sada su s Hrvatskoj sami izvodili. Otvoreno su izjavljivali, da će otsada od Karpata do Jadrana biti samo jedna država — mađarska država, samo jedan narod — mađarski narod, samo jedan jezik i jedan duh — mađarski jezik i mađarski duh.

Hrvatski zastupnici t. j. plemstvo i više sveštenstvo, (drugi slojevi tada još nisu imali političkih prava!) — pobojali su se za svoju političku samostalnost; zato su svim silama branili dotadašnji »diplomatski« jezik, latinski, jer nisu hteli da prihvate kao Mađari, umesto mrtvog latinskog živi narodni jezik, seljački jezik svojih »kumeka«.

Konačno su Hrvati oko god. 1830 sustali i Mađari su već odredili rok, do kojega treba uvesti mađarski jezik u škole i urede Hrvatske i Slavonije.

Međutim dok su službeni hrvatski zastupnici u političkom životu doživljavali poraz za porazom, uzaludno se pozivajući na zakone i pravo, na kraljeve odredbe i na istoriju odnosa između Hrvatske i Ugarske, dignulo se je oduševljeno mlado pokoljenje, koje se je oslanjalo na realnije pravo, na pravo živog naroda, na princip narodnosti. To su bili mladi apsolvirani pravници, uopšte akademičari, klerici, učitelji, ljudi nižih društvenih slojeva bez privilegija, građanski i seljački sinovi, koji su se napajali po sveučilištima: u Beču, u Gradcu i Pešti novim, romantičnim, narodnim i demokratskim idejama. Ova je omladina dala borbi za narodno pravo impulzivnost, borbenost i ponajviše idealizam, bez kojega nema pobeđe ni u jednoj borbi. Ova je omladina sa svojom zdravom intuicijom uvidela da treba ponajpre podignuti u najširim narodnim slojevima, koji su većinom bili bespravni, nacionalnu svest i na toj osnovici dalje graditi.

Zbog toga izdao je 1815 god. kasniji pesnik »Lepe naše domovine«, Antun Mihanović, brošuru: »Reč domovini od hasnovitosti pisanja u domorodnom jeziku«, gde se obara na rodoljube, da se u književnosti i znanosti ne služe narodnim jezikom, »jer jezici vsi vbogi naradjaju se, s trudom obogatiju«. Tek tada, kad se bude gajio narodni jezik, podignuće se prosveta među narodom, koja »vu vezdašnom stališu sam sebe od neme živine za dovoljno razlučiti ne zna«.

Juraj Šporer već je 1818 god. mislio na izdavanje ilirskih novina; i ako nije bilo pravog odaziva, izdao je 4 godine kasnije »Almanah ilirski za god. 1823«, gde govori da je najočitiji znak prosvete svakoga naroda književnost u njegovom jeziku.

Tek god. 1830 imao je veći uspeh mladi pravnik Ljudevit Gaj s brošurou, koju je izdao u Pešti: »Kratka osnova horvacko-slavonskoga pisanja«. U toj brošuri važan je poziv hrvatskim rodoljubima. »Nut domorodci!, ne pustimo vu devetnajstom

stoletju Horvate k predmetu pravičnoga poteptavanja poniziti se, zvrhu kojeh hrabrosti i jakosti osupnjeni puki čudili se jesu. Dajte da sada vu vremenu mira vitezi vu duhu budemo, da tak jezik, kojega najveksi muževi naroda našega z ljubavjum govoreli, kojega z imetkom i z predragum krvčicum svojim junački branili jesu, još najpotlam v temni grob ne zakopa se!»

Narodni jezik treba ljubiti i gajiti, a najpre, kaže dalje, odbaciti različne, pod tudim uplivima nastale pravopise i uvesti jedinstven i jednostavan pravopis, da bi takve knjige mogli da čitaju ne samo Hrvati nego i Česi, Poljaci i ostali Sloveni. Nato nastavlja: »A kulika nam stopram onda hasen i korist pristupi, ako se bližni brati naši Slavonci, Dalmatinci, Štajerci, Kranjci i Korusci vu ovom tak korenoslovju jezika našega, kak takoj... prikladnem pravopisanju z nami barem vu sobstvenosti zjediniili budu...«

Već ovde su istaknute vodeće misli mlade generacije: ljubav prema narodnom jeziku i njegovo gajenje, jedinstven pravopis, jezično jedinstvo svih delova našega naroda i što jače veze s ostalim slovenskim narodima.

God. 1832 izdao je u latinskom jeziku Ivan Derkos vrlo važnu brošuru pod naslovom: »Genius patriae super dormientibus suis filiis«, (Duh domovine nad uspavanim svojim sinovima) što znači velik napredak u mišljenju mlade generacije glede jezičnog ujedinjenja. Autor, naime, predlaže, da se podnarečja triju kraljevina (Hrvatske, Slavonije i Dalmacije) ujedine u zajednički književni jezik i to štokavski.

Mladim nacionalistima pridružio se je i starac mladenačkog duha grof Janko Drašković. Kada je bio u decembru 1832 god. sazvan ugarsko-hrvatski državni zbor u Požunu, najpre se je sastao u Zagrebu hrvatski sabor, da izabere svoje poslanike i da im da potrebne upute. Pred ovim sastankom izdao je Drašković političku brošuru u štokavštini: »Disertacija iliti razgovor darovan gospodi poklisarom zakonskim i budućim zakonotvorcem kraljevinah naših...« u kojoj je opširno obradio politički, nacionalni i ekonomski program Iliraca.

Draškovićeve reči živo su odjeknule ne samo u nacionalističkim redovima, koje su reči za njih pretstavljale neki nacionalni manifest, već i pri službenim narodnim predstavnicima u saboru, koji su prihvatili glavne točke Disertacije i predali ih svojim zastupnicima u požunskom državnom zboru.

Ali sva nastojanja požrtvovnih hrvatskih rodoljuba na tom zboru (od god. 1832—1836) bila su bezuspešna; madžarska megalomanija onemogućila je miran sporazum između obaju naroda, a što je Beč spretno iskoristio; stoga je moralo kasnije da dođe do krvavog obračuna na ratištima (god. 1848/1849).

Međutim vratio se je mladi dr. Ljudevit Gaj u Zagreb i nastavio je svoje narodno probuditeljsko delo. Da bi mogao lakše da upliva na šire narodne slojeve, počeo je 1835 god. da izdaje »Novine horvacke« i »Danicu horvacku« u starom pravopisu i u kajkavštini; ali već koncem godine koraknuo je smelo napred: sa svojim znamenitim »Proglasom« za god. 1836 odlučio je da uvede jedinstveno ime (ilirsko) za sve Južne Slovene i štokavštinu kao najraširenije narečje za književni ilirski jezik. Novine su se od tada nazivale »Ilirske narodne novine« a Danica »Danica ilirska«.

Obazrimo se načas na Gajev rad: što se tiče pravopisa i književnog jezika, koji je rad tako značajan za razvitak jugoslovenske misli.

Najpre je ujedinio i pojednostavio pravopis i tako olakšao čitanje knjiga svima Hrvatima i drugim Slovenima. Pred njime su se, naime, upotrebljavala u zapadnom kraju srpsko-hrvatskog jezika u glavnom dva pravopisa. Književnici, koji su pisali na čakavskom teritoriju i u Dalmaciji, držali su se italijansko-mletačkog pravopisa, kajkavski i slavonski pisci pak madžarske latinice.

S time što je Gaj preuzeo od Čeha dijakritične znakove č, š, ž i još im dodao é, neizmerno je mnogo učinio za naše duhovno jedinstvo; ta njegov su pravopis (gajicu) prihvatili svi delovi našega naroda, koji pišu latinskim pismenima. Ujedno nas je približio i severnoj braći Česima.

Teško mu je bilo da kao kajkavac prihvati štokavštinu kao književni jezik. U Zagrebu je, naime, bio uhvatio čvrst koren kajkavski književni jezik, koji je imao svoju poeziju i, pače, i svoju dramu. Kada Gaj i s njime ostali Ilirci ne bi bili nacionalno oduševljeni i politički zreli ljudi, moglo bi se bilo da dogodi, da bi danas imali na Slovenskom Jugu umesto tri pet književnih jezika: slovenački, kajkavsko-hrvatski,

čakavsko-hrvatski, srpski i bugarski. Ilirci su mogli književni jezik kajkavske literature da protegnu na čitav hrvatski deo jugoslovenskog naroda. Drugo je pitanje, razume se, da li bi im to bilo uspelo. Ne znamo n. pr. kako bi na to bila odgovorila Dalmacija i Hrvatsko Primorje, gde su tada bila raširena tri književna narečja: štokavsko-ijekavski u Dubrovniku, štokavsko-ikavski u Dalmaciji i čakavski u Hrvatskom Primorju.

Kako književni jezici stvaraju razlike u svem mišljenju i osećanju narodnom, bila bi u tom slučaju naša pocepanost još veća; tako se je Gaj, srećom, odlučio za sredinu — za hercegovačko narečje: štokavsko-ijekavsko, kao i Vuk Karadžić. Tako su barem Hrvati i Srbi dobili zajednički književni jezik.

Što je nagnalo Gaja na taj odlučni i tako važni korak?

Pre svega Vukova narodna pesma, koju je Gete uveo u svetsku književnost, a koju je Gaj kao dak marljivo čitao u gradačkom »Ilirskom klubu«. Narodna pesma bila je uopće među nama duhovna vez; naročito su se njome oduševljavali Ilirci, i stoga je prirodno, da su uzeli narečje narodnih pesama za svoj književni jezik.

Tako je nacionalni pokret tih godina dobio naročito Gajovom zaslugom jasno određen smer i ime. Od god. 1836 do 1843 vodio se je sav preporodni rad pod ilirskim imenom. Svi nacionalni ljudi okupljali su se tada oko Ljudevita Gaja, prvoborca ilirstva.

Političku snagu svog pokreta Ilirci su u početku brižljivo krili i naglašavali, da se radi samo o književnoj i kulturnoj slozi. Pa ni same »Novine« nisu prvih godina donšale političke članke. Za buđenje narodne svesti služila je književnost. Stoga je razumljivo, da je skoro čitav književni rad prvih godina u davorijama, pesmama budnicama, koje su često bez ikakve estetske vrednosti, ali ispunjene oduševljenjem za svetu narodnu stvar.

Uz ovaj više propagandni rad Ilirci su mislili i na kulturne ustanove. Tako je sabor prihvatio Gajev nacrt »Društva za narodnu prosvetu«, ali ovaj nacrt nije mogao da dobije kraljevu sankciju, tako da je tek 1860 izručio Štrosmajer tadašnjemu banu Šokčeviću sabranih 50.000 forinti za podizanje Jugoslovenske akademije.

Kako se je pitanje sa »znanstvenim društvom« odugovlačilo, osnovala se je u Zagrebu god. 1836, a nešto ranije u Varaždinu, Karlovcu i Križevcima, Narodna čitaonica; god. 1839 pak u okviru Čitaonice Matica ilirska.

Ilirci su mislili i na svoje pozorište. Kako u Zagrebu nisu mogli da osnuju svoj vlastiti diletantski zbor, pozvali su god. 1840 srpske glumce iz Novog Sada, koji su kao »ilirsko narodno kazališno društvo« igrali u Zagrebu 3 meseca, nato su pak otišli na gostovanje u Karlovac i Sisak.

I tako je ilirizam u svojem kulturnom razmahu žnjeo uspeh za uspehom. Razume se, da to nije išlo tako lako, ali oduševljenje rodoljuba bilo je kao neki prolom oblaka, bujica, koja svojom elementarnom snagom nosi i ruši sve što joj stoji na putu.

Politička pak borba s Madžarima postala je svakim danom sve oštrija. Proti madžarskoj »Horvacko-vugarskoj stranji« udružili su se svi nacionalisti u »ilirskoj stranki«, kojoj je bio silno otežan rad. Njeni protivnici u Hrvatskoj i Ugarskoj agitirali su kod kuće tvrdeći, da Ilirci žele da otcepe hrvatske pokrajine od Ugarske i da ih ujedine s austrijskom Ilirijom: da se, dakle, odriču konstitucije i da bacaju Hrvatsku u naručje bečkog apsolutizma. U Beču su naglašavali opasni panslavizam i panrusizam ilirskog pokreta, ruskome su pak konzulu u Beču šaputali, da je ilirizam vrlo opasan po ruski upliv na Balkanu, jer da teži za tim da slovenske države pritegne u sferu Austrije. Bosanske opaši su dokazivali protutursko raspoloženje ilirizma. Uzgređice su, kada je za to bila prilika, lagali, da kani Gaj katoličke Hrvate prevesti u pravoslavlje te su time hteli da sveštenstvu omraze ovaj pokret.

Sve ove klevete, pritužbe i intervencije imale su — nažalost — konačno i svoj uspeh, kakav Ilirci nisu očekivali: u god. 1843 bila je kraljevim ukazom zabranjena upotreba ilirskog imena u Hrvatskoj i Slavoniji; ova opšta zabrana delimično je ublažena god. 1845.

Od tada započeo je Gajev ugled da opada, jer su ga obeđivali, da je sa svojom nespretnom politikom prouzročio njihov poraz.

I unatoč ovom teškom udarcu ipak se preporodno gibanje među Hrvatima nije zaustavilo, već se je, pače, i produbilo. Naročito je napredovala književnost. Tako je izdavao u to vreme Stanko Vraz svoje pesničke zbirke i zajedno s Vukotinovićem

i Rakovcem osnovao književnu reviju »Kolo« (1842). Demeter je napisao najbolju ilirsku dramu »Teutu« (1844), Ivan Mažuranić ep »Smrt Smail Age Čengića« (1846), a Petar Preradović dao je svome narodu ilirske »Pervence« (1846).

Političke borbe s mađaronima nastavljale su se sa sve većom ogorčenošću. Strašno krvoproliće meseca jula 1845, kada je na Markovom trgu u Zagrebu palo 13 mrtvih i 27 teško ranjenih rodoljuba, rasplamsalo je strasti do besnila. Svaka kap ove mučeničke krvi pojačavala je borbenost razaljenog naroda, tako da je god. 1848 ban Jelačić potegao za mač i ponizio mađarske nasilnike, uz silno oduševljenje svog naroda.

Iako je nato zavladao — zbog nezahvalnosti Habsburgovaca — i u Hrvatskoj zemlji strahoviti Bahov apsolutizam, ilrska ideja nije zamrla, već se je pretopila u stvarnije jugoslovenstvo Račkoga i velikog vladike Štrosmajera.

Svakako je pak ilirski pokret sjajno izvršio svoju istorijsku ulogu: preporodio je pre svega hrvatski deo našeg naroda; uredio mu pravopis, književni jezik, razvio književnost, organizovao političku borbu — podigao mu narodni ponos, samosvest te ga tako odgojio za Jugoslovenstvo, koje nam je s ujedinjenim snagama donelo slobodnu Jugoslaviju.

Konačno je od naročite važnosti bilo i pitanje nacionalnog uzgoja dece. Žene (majke i prve uzgojiteljice dece) bile su u to vreme potpuno pod uplivom nemačkog duha i nemačkog jezika. Stoga se je god. 1836 obratio na nje grof Janko Drašković s brošurum pisanom nemačkim jezikom: Ein Wort an Iliriens hochherzige Töchter (Reč plemenitim ilirskim kćerima) u kojoj opisuje kratku povest Iliraca i njihove (t. j. dubrovačko-dalmatinske) literature; govori o lepoti ilirskog jezika i priopćuje na koncu šafaržikov članak, gde su nabrojani dosadnji uspeli Gajevog nacionalnog rada. Ova je Draškovićeva poslanica »ilirskim kćerima«, kako kaže Kukuljević, izvršila pravo čudo: Već na pò ponemčene žene počele su da uče ilirski, čitale su ilirske listove i knjige, pevale su ilirske pesme, dopisivale se u ilirskom jeziku, uopšte postale su oduševljene Ilirke.

Izvori: Antun Barac: Ilirska knjiga; Slavko Ježić: Ilirska knjiga.

Majka. (L'no rez. Ing. arh. O. Gaspari)

BRAT IZ KOROTANA

(Konec.)

n obleki tudi dve, da ne bo treba toliko nositi s seboj«, drgeče teta.

»Kam bomo pa nesli?« pokaže Tonče na dva natlačeno polna nahrbtnika za vrati.

»Podviži, Tonče, podviži«, mesto odgovora priganja stric. Roke se mu tresejo, korak mu je negotov in kakor se prestopi, se zaleti zdaj sem, zdaj tja kot da je pijan.

»Tole popij,« mu ponudi žena skodelico čaja, a zunaj že zopet reg-reg-reg-reg pošastno zarožlja tako blizu, da puškarju ni prav nič za čaj.

»Kar otroku daj«, hoče postaviti skodelico na mizo, a jo postavi tako na rob, da zdrkne in se zvenče razletji na tleh.

»Ob vse bomo to noč«, gre teti bolj in bolj na jok. Skodelico je hranila še izza birme, spomin na botro ji je bila, in zdaj se ji zdi, da se je z njo razbilo vse lepo v življenju.

»Kaj stokaš za črepinjami!« brunda stric. »Rajši bi se oblekla!«

In kakor se Reza ogleda, vidi, da še vedno hodi v spodnjem krilu, čeprav je že več kot dve uri pokonci. Seve, saj ni mogla skoraj nič spati. Komaj je malo začmela, jo je že vrglo streljanje iz postelje. Moj Bog, v taki hitrici in ko se ni čisto nič nadejala! Stric stoka, kje je njegov gumb za ovratnik, tišči pipo pod pazduho in jo išče v omari, češ:

»Kje je le moja čedra?«

»Saj jo imaš tukaj«, mu jo žena pomoli pod nos. »Meni rajši pomagaj poiskati gadro —«

»Kako, ko pa stojiš na njej —!«

Kakor si pomagata in begata po kuhinji in po sobi, jima vedno še česa manjka. Preden najdeta to, založita spet ono, da se že začne svitati, ko še zmeraj nista odpravljena.

Tonče se medtem umije, obleče, pozajtrkuje ter ugiblje, kaj je Plotnikova tako zastrašilo. Streljanja se vendar ne bojita, saj traja že nekaj dni. Bržčas je nočjo malo bolj ostro, ker so Jugoslovani dobili pomoč —

»Stric —«

»Požuri se, požuri«, mezdi puškar, »saj vidiš, da bo kmalu dan —«

»Trak vam visi iz hlač«, se kljub resnobi Tonče ne more ubraniti smeha. Le čemu je stric izgubljen kakor strašilo v prosu? — Kaj, Lopar da je prišel? Ponoči? Kaj je na tega prineslo z Dol? Ali je mesečen? Da se je šrapnel razpočil nad njegovo hišo —?

»Pomagaj no brž«, cepeta teta, ker se ji je zavozljal trak pri predpasniku.

»Odreži,« odpira stric žepni nož, a žena se brani:

»Nikar mi no vsega ne uniči! Kdo pa utegne zdaj šivati!«

»Bom pa jaz odvozljaj«, stopi Tonče k njej. Kakor hitro pa se zunaj oglase strojnice, se Reza v strahu zgane in sproti vselej spet zadrigne voz, kolikor se ga je dečku dotlej posrečilo odrahljati.

»Kam se vendar tako odpravljamo?«

»Ven. — Kamorkoli. — Kdaj pa simorak ve, kam bo smel nasloniti glavo,« joka teta.

Lopar da je povedal, kaj se obeta za jutraj. Ako se Kranjci radé volje ne umaknejo, navale Nemci s tako silo, da bo takoj vse drobno. No, Kranjci seveda niso odnehali, oni pa tudi ne. Doslej so streljali samo okoli po hribih, zdaj pa že pada po Doleh. Še malo, pa bo deževalo na Borovlje. Kam naj se človek v takem obrne, ko ne more čisto nič vedeti, kje ga sreča zadnja ura.

Mimo hiše je čuti korake. Alj gredo delavci na delo? Nemara že tržani zapuščajo domove? Stric bi rad pogledal skozi okno, toda teta ne pusti niti

odgrniti zaves, kaj šele, da bi kdo odpiral! Seve, na tešče bi nastavljal glavo! Kam naj se dene, ako se njemu kaj zgodi, žena sama, ko že itak ženska nima nikjer nobene veljave?!

»No, no, pa nič!« nejevoljno momlja Joza. »Če je bolj pametno, da nas vse tri podsuje zidovje, pa kar počakajmo.«

Tonče se plaho ozre po kuhinji. So nemara stene že kje napokane?

»Pa stopi rajši v vežo in hitro malo poglej venkaj. — Samo hitro, da te kaj ne zadene.«

»O, seve,« ogrne stric pelerino in si potegne kapuco čez glavo, »saj nisem otrok.«

»Nesreča, misliš, te vpraša, kdo si in kaj. — Hitro stopi in nikar toliko ne godrnjaj!«

Puškar prihuljeno odide, medtem ko Reza še vedno izbira, kaj bi kazalo vzeti s seboj.

»Tole spravi,« potlači Tončetu v suknjo blagoslovljeno svečo. »Ako se komu kaj primeri, mu kmalu še posvetiti ne bi imeli s čim na zadnjo uro.«

Plotnici silijo solze v oči, Tončetu pa se še vedno krožijo ustna v nasmeh. Ako so Jugosloveni potokli Nemce, hej, to jih bo morala teta preslišati? Prvič, ko spet pride Žiko, bo Tonče pričo vseh pokazal, kako sta se s stricem pripravljala na beg.

»Zdaj pa kar!« plane stric v kuhinjo. »So že tukaj.« —

»Kje? Kdo?« —

Teta je kakor sam vosek in pepel. Česar se dotakne, ji zdrkne iz rok.

»Nemci so že na Dobravi. Vsak čas bodo tukaj.« —

»Saj ni mogoče,« se upira Tončetu. »Ali niso naši dobili pomoči?«

»Kaj jaz vem! Hitro, da še kam pridemo.« —

»Kam?« se tresse teta.

Kam, tega tudi Plotnik sam ne ve. Po trgu narašča hrup. Pokanje je zdaj čuti čisto blizu in včasih zažvižga krogla prav mimo okna. Medtem ko mož in žena drug drugega priganjata, naj hiti, in vzlic temu ne moreta nikamor, se Tonče kakor podlasica pomuzne v podstrešje. Skozi lino vidi po vsem trgu. Pred cerkvijo in poleg občinske hiše se brani Žiko s svojimi. Še nekaj Slovencev je tam, a Lipeta ni videti. — Joj, joj, stric je govoril resnico: Jugosloveni se umikajo. S treh strani že pritiskajo Nemci nanje. Vse je izgubljeno. V Podljubelju, v Podgori, proti Resniku in okrog Svetne vasi, povsod poka, povsod krik in hrušč, a Nemcev hrumi več in več. Kje je vendar legija? Kje je Lipe? —

Tonče išče, išče z očmi. — Peščica pred cerkvijo omaguje. Strojnica se oglašča le še poredkoma, kakor bolnik, kakor umirajoči. — In vojska se umika, umika. —

Tončetu silijo solze v oči. V nemem obupu stiska drobne pesti. Bojni krik narašča kakor ondan vihar. Tržani so se poskrili po hišah. Nikjer ni videti žive duše razen vojakov, ki odstopajo, odstopajo. Zdaj je konec. Kam naj se nagnejo, ko jim že od povsod sikajo krogle nasproti?! S severa, z juga in zapada so že obkoljeni. —

Bliskoma se Tonče domisli, kaj sta se menila z Lipetom. Usodni trenutek je tu. Hitro venkaj! —

Mimo stričevega stanovanja šine kakor strela. Plotnikova se oba tiščita še v kuhinji in teta jokaje moli. Kar naj ostaneta, saj sta tu še najbolj na varnem. Tonče mora k vojski, da ji pokaže pot! Zdaj gre za minute, za vsak trenutek. — Samo čez Dole na Sele je še prosto. — Tam je tudi najbolj skrito in po samotnih kmetijah žive zveste slovenske korenine, ki bodo sprejele tudi premagane in poražene brate z enako ljubeznijo kakor bi jih pozdravile kot zmagovalce.

Kakor maček spretno hiti Tonče med hišami. Z bokov in izozad sika svince strupeno pesem smrti.

Zdajle je na polju. V nekaj minutah pridirja na Dole, toda nekaj minut je lahko večnost. — Po zraku venomer žvižga, sika, zbada in brni ter išče

žrtev. Hvala Bogu, ostanek vojske je menda zaslutil pravo smer. Pol plaze, pol lete dirja Tonče za vojaki.

Na vasi Žiko nekoga nekaj vprašuje. Ne ve smeri? Ah, to je Cita! In kam mu kaže! Proti Celovcu mesto proti Železni Kaplji. —

»Zdravoooo, Žikoooo!« zavpije Tonče na vse gło.

Vojaki se ozro. Žiko išče z očmi.

»Joj, bračo moj mili!« se mu iztrga vzklík in v trudnih očeh se vlažno zaiskri, ko mu proži roko v pozdrav.

Dečka stiska v grlu.

»Ne tja, Žiko, ne! Semkaj zavij, da, proti Selam.« —

Zajokal bi od bolečine, vendar se kaže odločnega in vedrega. Hitro, kar hitro, da pridejo čim prej iz nevarnosti! Pot bo sicer slaba, ker so jo razjedli hudourniki, vendar še edino varna. —

Naglo skozi vas! Vaščani, sami puškarji in delavci, radovedno motre ostanke poražene vojske.

»Kaj pa ti?« se roga Cita. »Viš, zdaj te za vse neumnosti lahko glava boli.« —

Nekaj žensk se posmehuje, češ:

»Veseli naj bodo, da lahko odneso zdravo kožo.«

»Šta kažu?« bi rad vedel Žiko.

»Me je sram povedati,« čuti Tonče v srcu, medtem ko se v besedi izmika:

»Ne zameri, Žiko, saj ni vredno besede.«

»Greš z njimi?« zavpije Cita.

»Boš kmalu vedel, če te ujamejo naši,« žuga Lenčeva. »Joj, kako te bodo našeškali!«

Od nekod zaseka roganje. Tonče molči. Po vasi srečuje tudi sočutne poglede. Stari jokajo:

»Kaj bo z nami! — Kam naj se denemo?« —

Vojaki odhajaje tolažijo. Saj ni še vseh dni konec! Nikar ne obupati! Kmalu se zopet vrnejo. —

»Srečno, srečno!« —

»Na svidenje!« —

Dež neprestano rosi, cesta je razmočena, na krajih tu in tam močno razjedena in udrta. Na drevje padajoče deževne kaplje je čuti kakor pri-tajeno ihtenje. Šele v samoti, ko ni več neposredne nevarnosti, pove Žiko, kaj se je zgodilo. Našel se je nekje izdajica, ki je ponoči na skritem kraju prepeljal del sovražnikov čez reko. Bog mu oprostí, v človeški pravici ni odpuščanja zanj! — In zjutraj so že obstreljevali vojsko s treh strani. Že itak rahla bojna črta je bila tako kmalu lahko presekana.

»Kaj je z ostalimi?«

»Bog ve? — Morda so ujeti? — Nekaj jih je morda celo padlo.«

»Lipe?« —

Žiko ga ni videl vso noč, vendar upa, da se je otel. Legija je ponoči zasedala više gori v Rožu, proti šent Jakobu in Področčici.

Da-li gre zdaj Tonče z njimi?

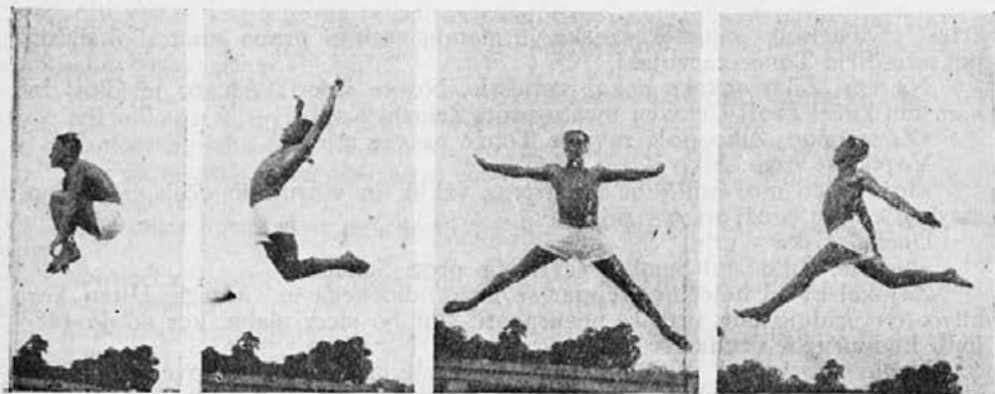
Rad bi šel, a jim menda ni več potreben. Poti ne morejo več zgrešiti. O, saj je že gospod Podgornik tukaj! In njegova hčerka tudi. — Zdaj je vojska lahko brez skrbi. Tovarnar pozna vsako stezo. Tonče mora nazaj, da nazaj! Tako je obljubil Lipetu!

»Zbogom in srečno hodi, Žiko! Srečno vsem in kmalu na svidenje!«

Vojaki stoje kakor pri povzdigovanju, ko zadrhti častnikov glas:

»Hvala ti na svemu, bračo moj mili!

Neću te zaboraviti nikada,« objame Žiko Tončeta, »i dok mi ostaje srce živo, živečeš u njome. Soko moj jasni, mili i prvi mi — brat iz Korotana!« —

FERDO PAVEŠIĆ, Sarajevo:

REFLEKSI VELIKOG OSEĆAJA

Fragmenti iz moga »Dnevnika«

1

Neka mi moja draga braća i sestre dozvole ovaj naivni atentat na njihovu strpljivost. Dnevnici su uopšte najveći bezobrazluk na svetu, to znam iz sopstvenog iskustva. Osim toga, uslobodavam se ovoga puta za neobičnu drskost: silim vas da razmišljate o mom Velikom osećaju. Taj sam osećaj izvadio iz svog četvrt veka starog »Dnevnika«, koji je prepun iskrenih zapisa o svim manifestacijama života. Ako, dakle, mrzite iskrenost savetujem vam da odmah prestanete čitati ove misli.

2

Zanešen sam idejom Sokolstva. To je oličenje ljubavi prema Domovini. Čitao sam davno Stendalovu knjigu »O ljubavi«, ali nigde u toj filozofskoj tvorevini ne sretah ni reči o uzvišenoj ljubavi prema svom rodnom kraju. Zar je ta ljubav toliko sićušna? Istorija čak kaže, da je taj Sendal filozof visoke vrednosti, kapacitet. Ko bi još u to verovao, kad znamo da niko o svojoj pameti neće pomisliti ružno, a ni istorija ne čini ovde iznimku:

»Historia magistra vitae est...«

3

»Zašto ti toliko ludo voleš Sokolstvo?« — pitali su me neki poznanici.

»Zar ti toliko imponuje ono hodanje po rukama i preturanje na glavu?«, ironišu drugi.

Moj je princip da na ozbiljna pitanja utonem u razmišljanja, a na smešna da odgovaram ozbiljno.

Vi, ljudi, izvrćete činjenice. Kad se preselite u takozvanu četvrtu dimenziju, čuvajte se genijalnog Niče-a. On je veliki protivnik obrtanja svih vrednosti.

4

Nekome je palo na pamet da piše o tome kako je Sokrat silno voleo mudrost duše i zdravlje tela. Nekoliko vekova posle toga Tolstoj je šetao po šumarcima svoje legendarne Jasne Poljane i skicirao svoje veliko »Vaskresenje«, brao jagode i vežbao telo gimnastičkim pokretima. Sve je on to

usko vezao u svoj plodni život. I uvek se vraćao s takve šetnje odmoren i svež, usprkos svojoj sedoj bradi i velikom broju godina na leđima, a u isto je vreme moj pokojni deda, koji je užasno mrzio telovežbu i smatrao je budalaštinom, stenjao u naslonjači od ukočenosti udova i težine starosti, iako beše mnogo mlađi od Tolstoja. Opet mnogo godina posle toga napisao je Juvenal u svojim spisima:

»Zdrav duh u zdravome telu!«

Sokolstvo ima svoje gimnastičke sprave za zdravo telo i plemenitu štampu za zdrav duh.

Meni je skoro do plakanja žao što nisam ja osnivač Sokola. Bog bi me sigurno potapšao po ramenu, a ovako... Bog zna.

5

Moj Veliki Osećaj zove se Jugoslavija. Bogomolja u kojoj se klanjam tom svom Velikom Osećaju zove se Sokolstvo. Cenim i Hrista i Muhameda i sve poštene ljude na nebu i na zemlji, a skidam kapu kad razmišljam o Sokolstvu i klečim kad izgovaram:

»Jugoslavija!«

To je moj Veliki Osećaj.

6

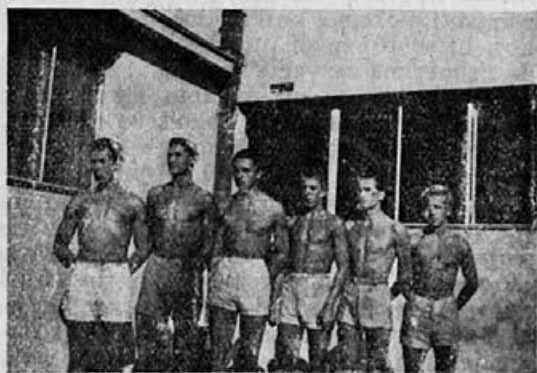
Ne zamerajte mi ako, slučajno, moje misli zvuče jednako kao i vaše. Ja ne bi bio dovoljno pametan kad ne bi bio uveren da drugačije ne sme i ne može da bude. Moj Veliki Osećaj treba da bude i vaš Veliki Osećaj, jer kako bismo inače bili braća.

Zdravo!

Kao pojedinci na lakoatletskim utakmicama beogradske župe zauzeli su u naraštaju braća: Kurepa Branko (levo) i Đurinović Antun (desno) prvo i drugo mesto. Obadvojica su članovi naraštaja Sok. društva Zemun.

Pobedničko odeljenje naraštaja Sok. društva Zemun, koje je osvojilo prvo mesto na župskim lakoatletskim utakmicama održanim 20-X 1935 u Pančevu. S leva na desno braća: Kurepa Branko, Dukovac Mato, Đurinović Antun, Spasojević Miloš, Kolarov Đuro i Cerovac Branko.

RED NEKA VLADA U NAŠEM DELOVANJU!

Ove značajne reči kojima se — s potpunim pravom, — pridaje veliko značenje za postignuće uspeha u svakom radu — treba dobro, vrlo dobro zapamtiti. Ovoga treba naročito mi Sokoli da se držimo, ako želimo da u svome delovanju imamo uspeha i da napredujemo. Mi treba da znamo još i više: svesni moramo biti da je red, koji se postizava snagom volje, zdravim rasuđivanjem i samodisciplinom, sudbonosan za sav naš rad i uspeh u životu, dakle i za napredak i opstanak naše organizacije, našega Sokolstva. Mi pretpostavljamo da su u Sokolu sabrane samo stvaralačke snage naroda, da su sakupljeni samo ponajbolji sinovi i kćeri, najsvesniji čuvari i zidari čiste sokolsko-jugoslovenske misli, vredni pojedinci — svesni svojeg odgojnog poziva i moralno odgovorni za sav rad, koji putem Sokolstva — kroz sokojske vežbaonice — vrše u cilju uzgajanja poverene im mladeži i upotpunjavanja i usavršavanja samoga sebe, a time za dobro celine naroda. Oni moraju znati i biti svesni toga — da je red i disciplina temelj i snaga naše sokolske organizacije, isto tako kao što je telesna snaga mati iskrenosti i otvorenosti. Znati moraju da su red i disciplina uz bratstvo najvažnija odgojna sredstava.

Eto, to treba da znaju Sokoli, ali ne samo da znaju, toga treba i bezuslovno da se drže — ne žele li postati rušitelji organizacije, koja ima tako uzvišene ciljeve. Te reči treba da im uvek lebde pred očima, one treba da budu rukovodnik u njihovom delovanju; njima treba da odgovaraju sve njihove misli, osećaji i želje. Osobito je to dužnost, prva i sveta dužnost, svakog pojedinca, svakog svesnog Sokola danas, kada nestaje reda, a disciplina propada uporedo s neshvaćanjem sokolske misli, sokolskih načela. To mu je najveća dužnost ako želi i ako ga veseli napredak, koji postizavamo sokolskim radom, a kojemu treba da posvetimo veliku pažnju i uzgojno iskustvo.

Ali ono što se događa, što danomice primećujemo i s bolom utvrđujemo — nije red i disciplina, nije podizanje i stvaranje, nije napredovanje i uspeh, već je nered, prkos i svojeglavost, obaranje i rušenje, nazadovanje i neuspeh. Jer govori o napredovanju i uspehu tamo, gde nestaje reda, gde se ne uzgaja i ne podiže moralna strana čoveka — znači ulepšavati stvari i zavaravati samoga sebe, ali ne i one koji naš budnim okom promatraju, one koji nas okružuju i razumeju nastojanje Sokolstva, ali i naše delovanje. Mi znamo tko nas sve okružuje i promatrajući prosuđuje i ocenjuje naš rad, naš postupak i naše shvaćanje sokolsko - jugoslovenske misli.

Svi ti nisu zagrejani našom mišlju, niti s nama simpatišu, nisu nam možda ni skloni, ali mnogo, vrlo mnogo ih ima, možda i više, nego si i sami zamisliti možemo, koji su dušom i srcem s nama t. j. s jugoslovenskom mišlju, koji bi se toj misli predali i sudelovali u sokolskom radu, ali jedni čekaju da primerima zasvedočimo kakvi smo Sokoli, a drugi uviđajući da se u svom radu i životu ne rukovodimo sokolskim načelima, nego da krivo, svaki na svoj način gledamo na Sokolstvo i shvaćamo sokolsko bratstvo i jednakost, koje je jedno od glavnih poluga sokolskog rada, prestaju s nama simpatizirati i okrenuvši nam leđa pođu svojim putem.

Zar da im zamerimo ili da ih osudimo? Ne! Zahvalni im moramo biti, jer svojim nas činom opominju na površnost i greške, koje odviše lakoumno činimo bez izgleda na popravak. Zato savest svoju i svest treba da ispitamo, jer svojom smo greškom, svojim nesokolskim postupkom, svojim jednostranim shvaćanjem sokolske misli izgubili jednog simpatizera ili jednog člana, ali ga nije izgubila jugoslovenska misao — čista i nepotvorena. Ovo poslednje je uteha za punovredne i iskrene Sokole, koji jugoslovenski osećaju.

A vi, braćo prednjaci, ne smetnite s uma da najviše na vama stoji, kakav će red i disciplina vladati u vašoj jedinici. Ne zaboravite i znajte da će vas nered, u radu koji provadite, u očima onih koji promatraju vaše delovanje — poniziti i omalovažiti, a oni koje mislite uzgajati — otkriće u vama nedostatak snage i sprema da izvršite preuzetu dužnost.

Zato — držite se reda! Red neka vlada u vama i izvan vas! Primerom zasvedočite da ste dorasli poverenju, koje vam se daje. Nemojte se varati, ne mislite da ćete s porednim, sitničavim i dvoličnim delom ili držanjem prikriti nedostatke vaše nutrinje i vaše površno ili krivo shvaćanje sokolskog rada i sokolske misli. — Pamтите da ćete samo plemenitim radom ne samo uzgojiti i podići sebe, nego i one koji vas okružuju i koje uzgajate, a time odstranjivati mnoge zablude, kojima smo skloni...

Ako ne uzgojite i oplemenite sebe i, zračeci svojim značajem ne delujete povoljno na okolinu, — nered, krivo shvaćanje naše stvari i svako zlo će se još više razvijati, a na štetu naše stvari.

Uradite li obratno, ispitajte li svoju savest i svest i oplemenite li vašu dušu, a osećaje i delovanje privedete u sklad s pravim sokolskim radom — provadanim u redu, a ostalo vaše delovanje i život u suglasje sa sokolskim načelima, — biće manje grešaka, zabluda i neuspeha, a više ljubavi, poverenja, nade i vere — da će svetlost pobediti tminu, da će napredna sokolska misao biti pravilno shvaćena, da će je narodna duša i srce privoleti, pa će postati srž narodnog mišljenja, — da će prozračiti duše s poverenjem, ljubavlju i ravnopravnošću, da će pobediti i podići naš ugled i našu moć.

HAJRUDIN ĆURIĆ, Sarajevo:

JEDNO VEČE NA NARAŠTAJSKOJ VEŽBI

(Iz zbirke »Vila Sokolica«)

Sokolana mi se te večeri pričini neobično divna. Svuda sam video život: i u miloj preči, i u brzim karikama, i u velikoj električnoj sijalici i — u naraštajcima. Bilo ih je divno pogledati! U svih ista misao, ista nada. Srca im biju za jedno. To su deca jugoslovenske ideje! O, kako mi je bilo ugodno pri duši, kako mi je srce jače kucalo kad sam gledao njih, uzdanicu našu. I nehotice mi se počese njihova telesa pričinjati kao divna telesa spartanskih junaka... Setih se svih dobrih dana, koje sam proveo u naraštaju, i nehotice mi se ote iz grudiju jedan uzdah...: »O, lepa mladosti moja!«...

Iz ovoga zanosa trgnu me naraštajska pesma »Iz bratskog zagrljaja«... Bila je jaka kao grom. Prodoše me srsi... Srce poče naglo kucati, a jezik sam počeo pevati...

Pesma prestade. Otvoriše se vrata i na njima se pojavi on, naš starosta župe. Jedno zvonko »Zdravo!«, pozdravi ga. Dobro se sećam šta je te večeri pripovedao »deci svojoj«. Govorio im je o našem idealu — o Sokolstvu. Dok je govorio bio je divan. Oči su mu se sjajile od zadovoljstva.

Nehotice bacih oči na električnu sijalicu. U tom času učini mi se da iza nje iščeznu jedno lice, slično onome licu u Tirševu domu u Pragu. Imalo je blažen osmeh, a to je bio njegov duh, duh našeg besmrtnog Tirša. Lagano blagoslovi svu svoju decu i vrati se natrag veseo i zadovoljan.

Vani se začu poj slavuja. Meseć je iza brda začuđeno gledao u našu dvoranu i u naraštajce, decu velike i nenadmašive jugoslovenske ideje. I on je te večeri bio zadovoljan, kao i Tiršev duh, jer je čitavu noć obasjavao grad, koji je u tišini počivao...

GUSTAV STRNIŠA, Ljubljana:

PRI ZOBOZDRAVNIKU

Zadnji bolnik!

Gospod doktor je na stežaj odprl vrata. Vstopila je stara bleđa gospa ogrnjena v sivo pelerino, prijazno se je smehljala in nekam boječje gledala mladega gospoda.

»Ali vas zob boli? Vas trga? Kaj vam manjka?« vprašuje zobar, ker ženica zadregnjena molči. Njegove rjave oči, lepe kakor oči srne, se zazro vanjo vprašuje in zaupljivo.

Starka ga še enkrat s pogledom objame in potegne izpod pelerine mačko. Mladi zobozdravnik zardi in za korak odstopi.

Starka ga prosi:

»Gospod doktor! Že več dni mi ne da miru. Okoli mene bega in mijavka, da me srce boli. Proseče me gleda in nič ne more jesti. Preiskala sem ji gobček in ugotovila, da ima nagnit zob. Prosim vas, izderite ga ji!«

Doktor jo jezno pogleda:

»Živali ne zdravim!«

Starka zgubanči obraz, vsa se skrči in skoro zaihti:

»Tudi živalce so dobre, včasih boljše kakor ljudje! Pravijo, da so mačke hinavske, a meni so naklonjene. Vse miši mi polove in z najbolj skromno hrano so zadovoljne. Podila sem jih iz hiše, pa niso hotele nikamor. Veste, gospod, tudi žival pozna srce in dobro ve, kdo jo ljubi, morda bolje kot ljudje! Da, tudi žival zna resnično ljubiti!«

Zdravnik se še bolj zresni. V spominu mu vstane doživljaj iz otroških let. Komaj štirileten deček je bil. Njegov oče je bil mizar. Pod streho je

imel stare deske. Nekega dne je lezel po lestvi v podstrešje, on pa za njim. Ker se je bal očeta, je plezal čisto tiho po lestvici in se skril na podstrešju, kamor ga je gnala otroška radovednost. Obsedel je v nekem kotu na skobljancih in zaspal.

Ko se je zbudil, je bila temna noč in vse je molčalo okoli njega. Zdaj je začutil nekaj mehkega, bila je njegova muca, ki ji je vedno nosil mleko za mladičke. Kmalu so priskakljali tudi mladički, ki so se laskali okoli njega, božal jih je in objemal, dokler ni zaspal.

Ko se je predramil, je bil že dan. Šel je gledat za lestvo, pa je ni bilo, oče jo je pač odnesel, saj se mu niti sanjalo ni, da je deček pod streho.

Pričel je klicati mamo, nihče ga ni čul, ker so v delavnici ropotali stroji. Roditelja sta ga sicer iskala, toda povsod drugje, le na podstrešju ne.

Spet se je splazil na svoje ležišče in pričel bridko jokati.

Približala se mu je muca. Ko je opazila, kako žalosten je, je potrta odšla. Kmalu se je znašla s svojimi štirimi mladiči na hišnem pragu, kjer je pričela divje mijavkati.

Njegova mati je stala objokana v kuhinji. Ko je začula mijavkanje, je prihitela venkaj, kajti zelo rada je imela živali in bala se je, da dela kdo mucam silo. Mačka pa je mijavkala in mijavkala. Mama ji je prinesla jesti, meneč, da je mačka lačna. A mačka se ni dotaknila jedi, še strahotneje je mijavkala in nemirno begala okoli gospodinje in tudi mladiči so žalostno cvilili.

Mama je postala pozorna. Muca se je pognala na kostanj, stoječ tik podstrešja in še vedno mijavkala. S kostanja se je pognala na podstrešje in spet mijavkala. Za njo so se pognali mladički.

Mati je začudeno gledala kvišku, hitela je bliže in zazdelo se ji je, da čuje s podstrešja vzdihovanje. Hitela je v delavnico: »Naš Mirko je na podstrešju, tarnanje sem slišala!«

Oče ni mogel verjeti, ukazal je pomočniku, da je podstavil lestvo, in že se je deček znašel v materinem objemu.

Zdaj se je zdravnik spomnil vsega tistega. Res ni več ljubil mačk, mnogo slabega je čul o njih, še celo, da so obgrizle dojenca. Toda, ali niso ljudje sami krivi, da puščajo otroke v takem slabem varstvu, saj mačka nima toliko pameti kakor človek!

Zamahnil je z roko in dvignil muco k sebi. Pogledal ji je v oči in videl v njih kos spominov svoje mladosti. Rezko je ukazal:

»Gospa, prosim primite muco za glavo!«

Naslednji hip je mačka žalostno zacvilila, a zobar je že imel v kleščah njen zob.

Gospa se je milo storilo. Zahvaljevala se mu je in hotela plačati, a zdravnik ji je samo prijazno stisnil roko in jo spremil do vrat:

»Prosim samo, molčite in ne povejte nikomur, da derem zobe tudi mačkam, saj veste, da bi to moji nasprotniki izkoristili in zlorabili.«

Gospa je vsa ganjena hitela domov, pod pelerino pa je ozdravljena muca zadovoljno, komaj slišno predla svojo mačjo pesem.

NAŠI PESNICI

FERDO PAVEŠIĆ, Sarajevo:

BOŽIĆNA SONATA

(Nadi Pavlović umesto božićne čestitke)

I

Palo je inje na svelo granje
i sve je mirno.
Lome se kristali kao sanje
i zefir je pirno.
Čuk je još negde kriknuo sa krova
i nastala muk.
Beležim sa bolom sakata slova
uz svečani huk
crkvenih metalnih zvona
i psalme vernih miliona.
Gledam Vreme kako sumorno lista
knjigu plača i smeha, suza i krikova,
knjigu punu slavnih ljudskih likova,
pa videh i lik izmučenog Hrista.
On beše idealista
i Bog i Genij i Čovek.
On za pravdu proli krv
i ranjena sreća čista
On jednom za dovek
pade.
Podle niskosti ljudske crv
i Njegovu je dušu glodao i jeo,
jeo i glodao.
Ceo Ga je svet onda podlački kleo,
a On je hodao,
ali stade.
Jednog žalosnog i bolnog dana
sa punim grudima rana
On živet je prestao
i sa Zemlje je nestao
Njegov božanski dah.
I sve to prode kao mah!

II

A Vreme i dalje po knjizi lista
i sve nekud žalosno ide:
i pravda i istina i ljubav čista,
a svuda mrke konture se vide.
I došlo je Vreme do stranice nove
na kojoj sam video krvava slova.
Video sam i neke galije što plove
i zastava slavenska videla se nova.
Pitao sam Vreme šta znači sve to,
a Vreme se nasmehnu i šanu: »Eto,
u svetu se pleše sada kolo Smrti

i luduje haotični ubilački vir
sve se gazi i život se ludački vrti,
a jedan Čovek ide da potraži Mir
u toj sveljudskoj ludnici,
u toj žalosnoj sudnici
gde i oni što su pozvani da sude
liju krv, varaju Boga i kolju ljude.
Tamo, ulicama afričkog žala,
u kolonskom carstvu čuvenih Gala
On će razliti krv Svoju
i pasti u teškome boju
za pobedu Svetoga Mira!«
I učuta Vreme, a Eol ledeno svira
svoju kantatu decembarske čežnje
i ja videh da pod točkom svete težnje
zaista pade onaj Čovek slavni
za kojeg mi Vreme reče
da će za rođenje naše Sreće
smrvit Ga zlotvori ništavni.

— — — — —
U osvitku zore decembarske rujne
ja uputih misli turobne i nujne
do grobnice hrabrog sveslavenskog Lava
i kliknuh sa bolom: »Večita Ti slava!«

III

Braćo! Čuste li za krvavog Pilata
što zaplaka grozno na čas Vaskresenja
i još sada plaču bedna pokolenja
tog ništavnog i jadnog Hristova dželata?
A sad, eno, kraj Oplenca pokolenja kleče
i sokolske trube Domovinom ječe
i na psalme zovu,
a Vreme novu
već eru piše.
Onaj je Čovek umro, al dah Njegov diše
još u nama svima.
Nas još uvek sasvim dosta ima
da junački i smelo,
ponosni i oholi
kao silni Sokoli
sačuvamo Njegovo Delo,
jer u Njegovoj se krvi svete reči liju:
»Čuvajte Mi Jugoslaviju!«

Ja već vidim zoru kroz smrznute grane,
vidim Senu Svetog marseljskog Heroja,
okičenu Slavom i krunom od šeboja
gde s osmehom prati naše nove dane.
I ja znam da to nije tek himera
il nemiran san što će brzo proći,
ja verujem silno da će sve to doći
i Sreća će k nama sać iz svojih sfera.

Kao što ruža raščupana
opet biva krasan cvet
kao što sreća raskidana
opet kreće u svoj let,
i naša će zvezda jedne zore planut
i nama će novi tada dani granut!

Jer u Njegovoj se krvi svete reči liju:
»Čuvajte Mi Jugoslaviju!«

VILKO:

SREĆNO NOVO LJETO!

»Srećno novo ljetol« —
Odjekuje širom,
Odjekuje zemljom,
Širi se svemirom.

»Srećna i vesela
Godina vam nova,
Da od stare bolje
Protakla bi ova!«

»Srećno novo ljetol«
Navješćuju zvona,
Raduje se, kliče
Cela vasiona.

I ja kličem svima:
»Srećno ljetol milo,
Da bi svima nama
Na veselje bilo!«

БУРА Ж. ЧОЛИЋ, каплар, Петровград:

МОЈИ РОДИТЕЉИ

K'o detetu малом дошли јади већи,
Пропаде у тугу детињство ми лепо.
Прошли су у неврат моји родитељи,
Од њих црна земља — од њих голи пеп'о.

Скрхан тешком тугом ја им на гроб надо:
— Добра мајко, реци — реци, оче мили,
ком' сте своје дете наврно и младо,
На пакосном свету томе оставили. —

— Када сте се веће спремали к том путу
И кад сте у кола црне смрти сели —
Ваша топла љубав створи се у круту,
Јер ме собом нисте заједно повели. —

Године су прошле од нашег растанка,
Стаза пуна цвета заменило трње;
И по њој корацам сваког божјег данка, —
Зар је за ме могло штогод бити црње?

Туга моја тешка отишла би само,
Кад' би своје миле поново углед'о.
Тепало би њима: »слатки оче, мамо,«
Љубио им лице самртничко, бледо.

Знам, они би онда мене обадвоје
Загрлили благо насмејаног лика,
Тепали ми нежно: »слатко чедо моје,«
Све љубећи жарко својега војника.

— Кад би све то било, оче, мајко слатка,
Ал' то моја машта к'о у ноћи снева;
Отуд' нема вама никада повратка
Дете вас се сећа и песму вам пева. —

RIBA FARÓNKA

Estonska legenda

Kralj Faraon vso vojsko zbere,
da nad sovražnika udere.
Že dolgo stopa po puščavi,
kar morje Rdeče ga ustavi.
Zasesti reče ladje, čolne
in pošlje jih nabito polne:

»Vojaki, le veslajte urno,
dokler valovje ni preburno.
Jaz tu daritev prej opravi
in koj za vami se pojavim.«

Krepko upre se vsak ob veslo
in naglo jih je preko neslo.
Tedaj pa vstane hud pihar,
na morje plane ljut vihar;
prevrne ladje, splave, čolne,
da vojska joče, moli, kolne.

Plavaje vsak uteči skuša,
a ne otme se živa duša.
Tik brega vse je, vse klonilo,
v globoko brezno potonilo.

To vidi duh, sam Vetevaim,
in brž podobo ribjo dá jim:
»Poslej živite tu pri meni
in imenujte se tuleni!

Na vek se boste vicali
in gospodarja klicali.
Obraz človeški vam pustim,
da boste se branili z njim.«

Potegni mrežo na gladino
pa često v njej uzreš ribino,
ki čudno veča, toži, tuli:
»O Faraon, nas vara on.«
Ta glas ljudje so kdaj že čuli
pa z grozo plen nazaj usuli:
»O Faraon, nas vara on.«

PERO MATEŠIĆ, seljak, Generalski Stol:

KRALJU SOKOLU

Sve Sokolstvo slavi ovog dana
Sveti praznik Tvoga rodendana,
Prvi puta kao svog Vladara
Naše zemlje mladog Neimara.

Tvog rodenja slaveć spomen sveti
Tebi pozdrav svih Sokola leti:
Tebi Kralju, starešini svomu
U slobodnom Jugoslavskom Domu.

A uz pozdrav i molitve svijju
U nebasa iz srca se vijju,
Moleć Boga, svih nas Gospodara,
Da nam čuva i živi Vladara.

Soko jesi, Sin Oca Sokola —
Za kim srca puna su nam bola, —
Država Ti puna Sokolova
Kakve samo rodi zemlja ova.

Mirno živi, spremaj se i rasti,
Tvoja zemlja u sreći će cvasti,
Jer za Tebe i za Otadžbinu
Milioni i žive i ginu.

Zalud dušman i kopa i ruje,
I planove zalud klete kuje,
Sokoli su budni na braniku
Braneć ovu državu veliku.

Oni danas Tebi pozdrav šalju:
Na mnogaja živi, Mladi Kralju!
S Tobom, za Te, u vatru i vodu,
Ići ćemo u smrt za slobodu!

Др. В. В. РАШИЋ, Београд:

ЗА МНОМ, ДЕЦО МОЈА!

Домовино, срећо наше среће,
Никад' син те заборавит' неће.
Па и кад' га са неправде боли
Ипак син ће да те жарко воли!

Ратовасмо и где нисмо били,
Али нигде нисмо гнездо свили!
Видили смо богатства, лепоте, —
Ал' се уздах само за те оте!

Земљо наша, црна и пламена,
Брдовита, кршна и камена,
Кад и бура по теби се вије, —
У теби нам наше срце бије!

А то срце, жара огњевита,
Клице: К мени, децо племенита!
Амо ја сам једина вам мајка,
Ваша мајка и ваша бабајка!

Ја сам мајка кој' вас породила,
Ја сам мајка кој' вас одојила
И од шаке меса одгојила, —
Како бих се од вас раставила?!

Са мном увек, и у буру ратну!
Са мном часно за слободу златну!
Са мном, децо, да вас срећа прати, —
Бог вас чува док вас грли мати!

FERDO PAVEŠIĆ, Sarajevo:

PITALI SU ...

Pitali su djevojku:
— Što si tako tužna?
А она им одговори:
— Zato što sam ružna!

Pitali su momka:
— Što si tako jadan?
А он им одговори:
— Zato što sam gadan!

Pitali su mene:
— Što si sjetan tako:
Vaš me mozak — rekoh —
Zabrinjava jako!

RICA, Ljubljana:

SINICA IN VRABEC

Sinička v aleji
prepeva na veji
in vabi družice,
prijazne samice,
in vabi drugove,
veselo jih zove.

Pa vrabec k nji pride
in v goste se sili,
ji v gnezdo zaide,
med zárodek mili,
podí ga sinica,
boječa ženica.

А vrabec ne zgine,
za gosta se vrine,
zaman se jezijo
vse pridne siničke
in proč ga podijo
nedolžne samičke.

Pa samci ponosni
tedaj prifrlijo,
močni, neizprosní
nad vrabca hitijo,
mu ranijo glavo,
ki prav nič ne misli,
ga vržejo v travo,
prav daleč za svíslí.

In vrabec se cmeri,
pijan zaletava,
zaman se šopiri,
pretežka je glava,
brez misli mu kima
ko kliče družice,
a zdaj ga ne marajo
niti — vrabice!

OBLAK IN SONCE

O Sonce, Sonce res je korenjak,
vsak čas ustvarja bitij na triljone;
to car je, vreden zlate božje krone!
Tako modruje marsikak bedak.

A če zastrem ga jaz, lahak Oblak,
posegel že v njegove sem zakone;
oblast in čast mu mahoma zatone,
a prek sveta zavlada jalov mrak.

»Oglejte — Sonce de — si tega svata:
bahača jaz povleklo sem iz blata,
a kaj će mu privedem novo silo?«

Tako zgodi se. Gmota se udre
in žejna zemlja ves Oblak požre,
še lepše Sonce zdaj je posvetilo.

ДУШАН А. КРСТИЋ, Краљево:

ОТАЏБИНА

Отаџбино, на грудима твојим
Почивају синови земље наше,
Они дични борци, што ради слободе
Животе своје даше.

Колико пута заплакала си
Под кнутом туђинске власти;
Ал деца и у ропству
Гинуше за твоје части.

Горама твојим ломно се зов
Синова што их туђин гони,
Да као звери у густом грању
Чекају докле звоно не зазвони.

И позове их у борбу и спас,
Где ће слободи животе дати.
Да тебе ропства спасу,
Отаџбино, драга мати!...

И данас када слободом те зари
Сунце са плаветног неба,
Ти свега имаш, отаџбино наша,
Али ти љубав искрена треба...

Ми, твоји дични млади Соколови,
Волимо тебе и твоје слободе.
Ка вредном раду — напретку твојем
Наше ће мисли увек да броде.

Ми смо ти понос и слава твоја.
Чуваћемо те док даха траје;
Јер наше срце, соколско срце
Ништа не тражи, а много даје.

BLAŽEVIĆ MARA, Šator:

ТЕБЕ — НЕМА*

Тебе зар нема, пријателју, више?
Срце ми туžno, душа уздише.
Зар никад више видјет ја нећу,
У оку ти плавом радост и срећу?
Зар hladna gruda тебе već крије,
I зар те више међ' живим није?
Oh, kako li složno živjesmo ko браћа,
Al' smrt strašna tugu ne shvaća.

Zar je morala zvijezda ti zaći,
Hoću li ikad utjehe naći.
Naći ću, naći, s onu stran groba,
Tamo će biti utjeha moja.
Možda će ondje ljepše mi biti,
Kad se prekinu života niti.
A duša tvoja nek' vječno pjeva,
Gore s' anđelim sred svetog neba.

* Ova je pesmica posvećena preranoj smrti br. Josipa F. Balena, našeg saradnika i vrlóg pretplatnika našeg lista, koji je kao vojnik tragično izgubio svoj mladi život. Neka bude i ovo izrazem naše žalosti i poštovanja. — Ur.

СОКОЛЕ МОЈ!

Ти млада крила учи лету,
Кажу Европи и целом свету,
Да Соко туђа поштује права
Ал' своја не да, не да бадава!
И тако је право,
Соколи Здраво!
Пролећи мирно кроз земљу ову,
Јагњенце пробуди господару твом,
Замахни крилима, покажи снагу
Надмоћност нашу непријатељу свом!
И то је право,
Соколи Здраво!
Кад кликнеш с врлетних стена,
Поздрављај децу Југословена:
У моје јато, дечицо мила,

Снажите мишице, ширите крила!
И тако је право,
Соколи Здраво!
У славу твоју за љубав земље,
Ти широм света разноси глас!
Као што су то дедови твоји
Радили у давни осудни час.
И тако је право,
Соколи Здраво!
Нека се хори на свакој страни:
Југославија Соколе храни —
Соко ће мајку од зла да брани,
Наступе л' муке и мрачни дани:
И тако је право,
Соколи Здраво!

BOŽIĆNA NOĆ

Stari se pastir oda sna prenu
Od silna straha na noge skoči.
O, što to vidi? Da l' snije možda?
Put sjajna neba podiže oči.

Nebo ko dosad zvijezdama blista,
Al jedna od njih velika sjaja,
Rasiplje svijetlo niz pusto polje
I stoji ponad pastirskih staja.

Još starac u sjajnu zvijezdu gleda
I strahom mlade pastire budi;
Prstom upire tamo vrh staja,
Gdje čudna ova pojava bludi.

»Svim na zemlji mir veselje budi«
Zapjevaše andeoske čete,
Al pastiri veće uplašeni
Ne shvatiše riječi pjesme svete.

Tada mladić jedan med' njih stupi,
U haljini bijeloj — Božji sluga —
I reče im: »Mesija se rodi!«
Pa poletje iz njihova kruga.

»Oj, Betleme, ti pobjedu slaviš,
Jer u tebi spas svijeta se rodi!«
Kliknu starac i pohiti gradu,
On Mesiju prvi, da pohodi.

FERDO PAVEŠIĆ, Sarajevo:

„MOBILIZACIJA“

U boj, u boj složno sada,
truba, evo, zove nas;
u boj, u boj, braćo mlada,
za Domaje mile spas.

Napao je dušman kleti
našu baru i slobodu;
teška propast, evo, preti
našem dičnom žabjem rodu.

I patuljci, braća draga,
na pomoći će nam biti;
poterati treba vraga
i junačku krvcu liti.

Za slobodu grude svoje
živote je slatko dati:
nek se mrtvi samo broje,
al' Domaja nek ne pati.

U boj, u boj, složno sada
truba, evo, zove nas;
leš do leša neka pada
za Domaje drage spas.

PERO MATEŠIĆ, Generalski Stol:

ŽRTVAMA MREŽNICE*

Na obali vode crne,
Mrežnicom što prozvana je,
Mnoga duša pogled svrne
Na svjetlo što tamo sjaje...

I grob dubok označuje
Više koga plaču žene
S kojima se jauk čuje
Siročadi ostavljene.

Sedam ljudi tu grob nađe
U dubini strašne vode,
Gdje im zavjek sunce zađe
I život im mladi ode.

Među njima dva Sokola
Naše čete uzdanice,
Ponos Generalskog Stola,
Svojih brata i sestrice...

Plaču oci, žene, djeca,
Oplakuju majke sine,
Siročadi srce jeca
Puno tuge i gorčine.

A Mrežnica sva krvava
Dalje teče svakim dankom,
Dok u strašnom grobu spava
Sedam ljudi vječnim sankom...

* 4 decembra 1935 godine na novogradnji mosta preko reke Mrežnice kod Generalskog Stola, dogodila se strašna nesreća. Kopajući za most jamu temeljnog stuba u dubini od 12m ispod vode, sedam radnika je izgubilo život na jeziv način. Zelezni blokovi oko jame i drveni materijal u težini od preko 60 tona najednom je zatrpao radnike, a voda zalila jamu. Usprkos svima nastojanjima, nije uspjelo do danas izvući leševe nesrećenih radnika. S br. Perom Matešićem, radili su na toj gradnji i dva brata Sokola, koji su našli smrt u pomenutoj jami. To su bili br. Pero Radočaj iz Generalskog Stola i br. Ivan Kozomernik iz Ljubljane. Za njima, kao dobrim Sokolima, žali četa Generalski Stol, pa im donajmo u spomen ovu pesmu brata i druga na poslu iz Generalskog Stola. — Ur.

NOĆNA POSJETA GRICU

Zagrebe bijeli! Evo me opet
Na tvoje meke, gorde grudi,
Da slušam opet kroza jeke nočne
Šapat tihi kamenitih vrata;
I tužni koral Matiji Gupcu
Na Markovom trgu palih Hrvata.
Evo me opet, da Avgusta čujem
O prošlosti slave tvoje što priča
I tužni jecaj, da čujem kroz noć
Latrščaka malog s pononog Griča.
Znam, tu će i Gaj doći sa svojim slavulj-horom,
A himna lira odjeknuće skladno
Medvedgradom starim i Zagrebačkom Gorom.
Vatroslavu našem struna će nabreknut
I gusala glas će celim Gričem jeknut
Skupiće se vile, prihvatiće pjesmu
I stopiti zemlju u slavu nebesnu.
Tišina kad padne glas prhnuće zrakom,
A blagoslov Juraj pastir daće znakom,
Glasom svojim zvonkim brecnuće tišinu
Geslom: »Sve za vjeru i za domovinu!«
I u jedan glas će stopiti se svima:
Domovino mila, nek si vazda zdrava!
Trgnuću se i ja zakliktaću njima:
Oj, Heroji mili, slava vama slava!
I kad zadnji trepet zvijezda nebom sine,
I kad p'jevac vile zovne iz daljine
Nestati će tada i zbora i hora,
A uzdah će Griča jeknut preko zora...

A. FRANCEVIĆ, Ljubljana:

NEPREVIDNI KONJIČEK

Vojaška godba — čindarasa bum —
vsak letni praznik, vse nedelje
v predmestni park odrine na veselje,
z njo brhki Ponij velik boben pelje.
Medtem ko zbor junaško svira,
konjiček se zabava rajsko,
tam zunaj parka grm obira,
muravo muli mehko mlado majsko.

A neki dan, ko čuvali ga niso
— oj čindarasa bum —
naš kopitljaček sam obžira tiso,
mladike striže in poganjke hromba,
ne neha prej, dokler ni polna tromba.
Potem domov spet: čindarasa bum.

Ni dolgo Ponij v hlevu, kar prešine
občutek ga neznane bolečine.
Po drobu ščiplje ga, po črevih kolje,

Nahrustal si se strupa, bore para!
Ah, kólíka je tolika
in tak neznansko reže!
A prej se bol mu ne poleže,
da milostno po njem Morana seže.

Zavetnik čred, bog Veles, svoje dni
uklel je tiso zbog otrova,
da hirala bo, izumirala.
In res, le malo jih še kje stoji,
a preden rod povsem izgine z zemlje,
še vedno kje katera žrtve jemlje.

БУРО Ж. ЧОЛИЋ, каплар, Петровград:

НА ГРОБУ

(Николе Дошеновића, песника и Сокола)

Мисао ме моја води
Тим соколским путем правим:
Доведе ме на гроб овај,
Да ту стручак цвећа ставим.

Дођох, ево, на гроб овај,
Да с' поклоним пред том сеном,
Да пијетет одам овом,
Што сад спава под каменом.

Он је био Соко, песник,
Песму пева, ране лечи.
Сваки му је пос'о смер'о,
Да зло, пакост од нас спречи.

Откако нам зора сину
И засјаше зраци бистри,
Пева »Гору« »Шар планину«
И брине се још о Истри.

Мислио је сваког часа,
Да нам Истри сунце сине.
А, где, о том још ми гласа
Пусте жеље Николине.

Бистар, уман, снажан Соко,
некад се је небу вин'о,
Где, сад овај голи камен
Скрива тело Николино.

Спомен-камен гроб бележи:
Ту заборав нема место,
И кад тога не би било
Сећање је опет често.

ANTON PETKOVŠEK, Logatec:

NAPREJ!

Naprej Sokolov četa,
iz mraka v svetli dan;
naj krepko vsa koraka,
tja v tužni Korotan!

Naprej Sokolov četa,
Pozdravljat Sočo bistro!
Naprej še v tužno Istro,
ki v robstvo je zakleta!

Naprej Sokolov četa,
Da vidiš jasni dan!
Naprej Sokolov četa,
v svoj daljni san!

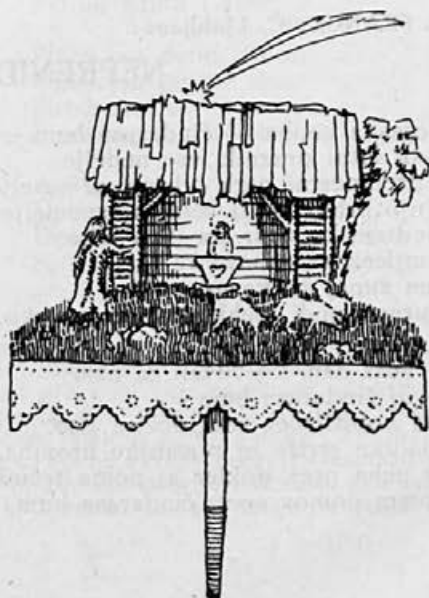
FERDO PAVEŠIĆ, Sarajevo:

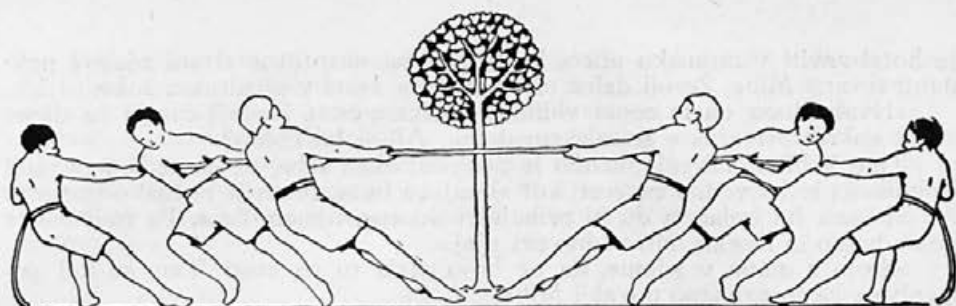
BOŽIĆNE MEDITACIJE

Sitni kristali osuše granje,
Rumeni se osvit iza gore,
Eter treperi kao detinje sanje
Tiho pevajući himnu zore.

Akordi se liju kroz tihi breg,
Negde u daljini madrigal tone,
Beli se šuma, cakli se sneg,
Opojne psalme sva zvona zvone.

Život prolazi i caruje radost
I, čudne me vizije jutros gone,
Čutim u sebi: ah, odlazi mladost!

RADOVI NAŠEG NARAŠTAJA

KAREL ROSENSTEIN, Jesenice:

ZGODBA O TINETU

(Konec.)

4.

Tine je imel službo, lepo službo z dobro plačo. Vsak dan je hodil v tovarno, stal ob stroju, ga kedaj pa kedaj ustavil in osnažil ali namazal, potem zopet potegnil za vzvod in stroj je brnel dalje. Hrano je kupoval v bližnji gostilni. Sobico je lepo uredil, da se je takoj videlo, da Tine dela in dobro zasluži. Materi je kupoval draga zdravila, vsak dan ji je prinesel kaj za priboljšek in zdelo se je, da bo okrevala. V lica ji je zopet dahnila lahka rdečica, hropenje v prsih je ponchalo in tudi kašljala je manj. Tineta je to zelo veselilo. Z radostjo je gledal, kako si je mati opomogla, odkar ima dobro službo in z veseljem je potrošil velik del plače za zdravila. Samo da bi mati ozdravela, si je želel. Vse za mater, vse samo radi nje. A v srcu mu je ključvalo in dušo mu je razjedala bol. Mnogo noči je prečul, preklinjal Robnika, se jokal, a se zopet tolažil, da je vse storil le radi matere. Kdo se ne bi žrtvoval za svojo mater? S tem se je tolažil, a vsaka tolažba je bila zaman. Čutil je, da ni več svoboden, da nima več one prostosti, s katero se je prej mirno kretal, kjer je hotel. Prodal si se, radi posvetne dobrine si se prodal, mu je očital notranji glas. Suženj si, nič ni tvojega. Še telo, duša in vse tvoje početje je last onega, ki te je kupil. Ali je to moško, kje si izgubil oni mladeniški ponos, ki bi ga moral imeti v trenutku, ko te je skušal peklenšček. Zakaj se mu nisi stavil po robu? Zakaj nisi rajši umrl, samo da bi si ohranil prostost? Tako mu je očitala vest in njeno očitavanje ga je morilo. A drugi glas mu je govoril: Prav si delal. Materi si rešil življenje. To je bila tvoja dolžnost. Še premalo si se žrtvoval zanjo. Spomni se žrtev, ki jih je ona doprinesla tebi.

Živel je pravo samotarsko življenje. Vse dni je predsedel doma, le kadar je bilo potrebno, je zapustil tesno sobico. Posedal je na oknu in opazoval živahno vrvenje na ulici. Kadar ga je pot prinesla v sredino mesta, kjer bi moral iti mimo sokolskega doma, je rajši naredil velik ovinek. Tovarišev se je izogibal, če je pa le katerega srečal, se je naredil, kot da se mu silno mudi in da nima časa z njim govoriti. A vedno bolj ga je vleklo v telovadnico, vedno bolj je hrepenel po stari družbi, da bi se v njej razveselil in od srca nasmejaj, kot se je včasih. Kako rad bi zapustil službo v tovarni in se povrnil v prejšnjo revščino, da bi imel le ono prostost, ki jo je imel prej. A misel na bolno mater mu je pregnala take želje. Materi ni nikdar zinil besedice o tem, kar sta imela z Robnikom. Pustil jo je v prepričanju, da je le srečno naključje pripomoglo Tinetu do službe v tovarni.

Nekega dne je korakal zamišljen po cesti in sam ni vedel, kdaj je zašel pred sokolski dom. Začudeno, skoro prestrašeno je pogledal okoli sebe. Že

je hotel zaviti v stransko ulico, ko prihiti od nasprotne strani njegov nekdanji tovariš Miha. Že od daleč mu maha ves vesel v pozdrav z roko.

»Hvala Bogu, da te zopet vidim po dolgem času. Zadnji čas je že, da se zopet enkrat prikažeš v sokolskem domu. Ali si bil bolan?«

Tine je bil v zadregi. Skrbno je pogledal okoli sebe, da ga ne bi iznenadil Robnik, ki je bil vedno na cesti kot »konjska figa«. Nato je počasi odgovoril:

»Nisem bil bolan, a da bi prihajal v »dom«, nimam časa. Pa tudi mater imam bolno in moram biti vedno pri njej.«

»Stopi z mano v »dom«, da ne bova stala tu na cesti. Tam se kaj pomeniva,« ga je prijazno povabil Miha.

»Ne, oprosti, ne utegnem. Moram v lekarno po zdravila. Če te je volja, pojdi z menoj.«

»Dobro, grem pa s tabo. Saj imam tako in tako dosti časa. Še sedaj sem brez službe. Ali je res, kar sem slišal, da si namreč dobil službo v tovarni in še celo lepo službo? Radoveden sem za vruga, kdo te je spravil noter.«

»Nihče,« je lažal Tine, »vse je golo naključje. Ravno takrat sem se oglasil, ko so nujno potrebovali delavca. Služba je lepa, zaslužek dober in prav zadovoljen sem.«

»Srečo imaš pa res. Kdo bi si mislil. Jaz pa prosim in klečeplazim od Poncija do Pilata, a vse zaman. Kakor kaže, bom še dolga leta postopal tako brez posla. A za zdaj še gre, ko moj oče še dobro zasluži. Pri tebi je bilo vse kaj drugega. Bil si potreben, kot le malo kdó. Ali k telovadbi bi lahko prihajal. Dolgo te že ni bilo.«

»Prej sem ti že pravil, da imam mater bolno in da nimam časa. Pa tudi veselje sem izgubil, odkar imam službo.«

Medtem sta prišla do lekarne. Tine si je oddahnil, ker se je tako izognil brezštevilnim vprašanjem in dolgoveznemu govoričenju njegovega tovariša, ki je neprestano govoril in bil radoveden kot staro ženšče. Poslovila sta se in Miha mu je še zabičal, naj čim prej pride zopet v telovadnico. Tine mu je seveda obljubil in stopil v lekarno. Silno je bil nejevoljen radi tega snidenja, ker mu je obudilo stare spomine in mu podžgalo skrite želje, da bi se zopet vrnil v staro življenje.

Počasi so potekali tedni in meseci, enolični, podobni eden drugemu. Tine se je dolgočasil in obupaval nad usodo. Mati je vzlic dobri hrani in veliki skrbnosti, s katero je skrbel Tine zanjo, bolj in bolj hirala. Poklical je zdravnika, a ta je samo skomignil z rameni in zapisal zdravila. Ko ga je na stopnišču vprašal, kakšno je stanje bolnice, mu je obotavljaje odgovoril, da zelo slabo. Tine je razumel.

Tri dni po zdravnikovem obisku je mati umrla. Tine je skoro zblaznel. Nekaj časa se je jokal, a kmalu so mu solze usahnile, le neizmerna žalost ga je razjedala in mu razkrajala srce in um. Ves čas je bil v nekaki omotici. Zavedel se je šele čez nekoliko dni, ko je bilo že vse pri kraju. Pogledal je okoli sebe po sobici, ki je bila čudno prazna. Matere ni bilo. Tine ni mogel razumeti, da je ni. Izgubljeno je gledal predse. Jokati ni hotel. Pozabil je na Robnika, na službo, na ves svet.

Ko je minulo teden dni, je šel zopet na delo. Vdal se je v usodo, a žalosti ni mogel odgnati. Grizlo ga je v srcu, kljuvalo, zbadalo. Hodili so ga tovariši tolažiti na dom, a vse zaman. Pričel se je zaklepati pred njimi. Najraje je bil sam s svojo bolestjo v srcu. Hodil je na delo, se vračal domov in ostajal v svoji sobici sam, daleč od ljudi, daleč od tovarišev, ki so ga skušali tolažiti, a so to opustili, ko so videli, da je zaman.

Dolgo je trajalo, preden se je potolažil. A čim bolj je postajal miren in čim bolj ga je popuščala žalost, tem bolj se mu je vsiljevala misel, da nima ničesar več iskati v teh krajih. Matere nima, da bi zanjo skrbel. Ali naj ostane vedno suženj Robnikov, ali naj bo vedno izobčen iz vsake poštene družbe? Vedno bolj je v njem dozoreval sklep, da bo zapustil službo in odšel v tuje kraje, daleč od mesta, kjer je doživel toliko bridkosti, daleč od Robnika. Sklep je v njem dozorel in nekega dne je vzel v tovarni plačo, nato pa izginil neznanó kam.

Prijatelji in znanjci so spraševali, kam je šel, a niso našli nobenega sledu za njim. Posebno Robnik je dirjal okoli, poizvedoval in iskal, a našel ni ničesar. Gospodar, pri katerem je Tine stanoval, je vedel povedati le to: ničesar. Gospodar, pri katerem je Tine stanoval, je vedel povedati le toliko, da je nekega dne prodal pohištvo, plačal najemnino in odšel, ne da bi mu povedal kam. Nekaj časa je še živel Tine v spominu njegovih nekdanjih tovarišev, a tudi tam je kmalu izginil iz njihovih pogovorov. Zanje je bil mrtev.

Čez dolga leta se je nenadoma razširila novica, da biva Tine v nekem večjem mestu Amerike in da je zelo bogat in ugleden mož. Pridno sodeluje pri tamkajšnjem Sokolu in je sedaj celo starosta.

Taka so pota delavskega otroka. Že v mladosti se spusti v borbo z nemilo usodo, ki mu nasprotuje, pada, se zopet dviga, zmaguje, ali obleži premagan. Tine je bil eden izmed onih, ki se jim proti koncu življenja nasmehne sreča. A taki so redki. Le prepogostokrat se zgodi, da se tak otrok izgubi v toku življenja, kjer propade zavržen in zaničevan od vseh.

ANTE ĐURINOVIĆ, Zemun:

SA ŠATOROM

Dugo smo išli šumom tražeći zgodno mesto za naš logor. Nekoliko nas naraštajaca - naraštajki. Bilo je društvo veselja, mladosti, igre. Ptice su veselo pevale svoje nerazumljive, zamamljive melodije, potok u daljini šumio je nekako čudno. Osećali smo život prirode koja diše, pita nas i ujedno zabavlja. Pesma našeg glasa stokrato je odjekivala, a naše umorne noge išle su polako napred. Trava se povijala pod nama. Spuštalo se veće.

Blago šumsko veće. Kad čovek smestivši se na travu pred šatorom — gledajući zalazak sunca — oseća neizmernu moć prirode, veličinu života i strujanje krvi po umornom telu.

Negde je zvonilo zvono. Akordi njegovih jednoličnih tonova potmulo su dopirali do naših ušiju. Šator je već bio razapet. Noć je osvajala predeo našeg gnezda, a na zapadu su krvavim sjajem preliveni oblaci žurili nekuda daleko ... daleko ...

Jedan brat je uzeo gitaru. Odjeknula je pesma. Šuma se orila od buke naših glasova i kao da se bunila što je uznemiravamo u njenom odmoru. Nismo se brinuli za to. Mladost je u nama bila nepobediva i umorno telo moralo je da se pokorava uvek veselom duhu.

Uskoro sve je postalo mirno, samo je potok i dalje šumio. Drugovi su spavali. Razmišljao sam o životu, mladosti — i sanjao o budućnosti. Setio sam se patnji — i u moju dušu uvukao se nemir. Zašto nisam spavao kao i drugovi?

Spavala je i priroda. I u dubini noći učinilo mi se da vidim jednu svetlu priliku. Valjda je to bio život?

Zatim je sve utonulo u mrak.

Naraštajci Sok. društva Zemun:
»Spremamo se za pretstojeće borbe.«

GLASNIK

I ČESKOSLOVAČKI NARAŠTAJCI ČITAJU SOKOLIČ

Naš naraštajski list »Sokolič« rado uzi-
maju v roke i naraštajci i naraštajke drugih
slovenskih naroda; naročito ga rado čita
češkoslovačka sokolska omladina. Oni se
našeg uredništva vrlo često sećaju s odu-
žim pismima, gde se zanose našim lepim je-
zikom, našom istorijom i našim junačkim
i poštenim životom. Svakom prilikom ističu
kako nas žarko ljube, kako čeznu za našom
državom, kako bi rado bili među nama.

Brat Jarko Hanuš, naraštajac iz
Pršibislava, piše nam u svojem pismu među
ostalim i ovo:

— Prošle godište »Sokoliča« vrlo mi se
je svidelo. Vrlo se veselim Vašem »Soko-
liču«, koji rado čitam i već 50% vaših reči
potpuno razumem. Nadam se, da ću jed-
nom doći u Vašu sokolsku, nama tako
dragu Jugoslaviju. Jak ste, zdrav i uzoran
narod i nastavite li postojano u Tirševom
duhu, bićete tek tada sposobni da ispunite
amanet Vašeg junačkog, tragično preminu-
log sokolskog Kralja Aleksandra I Ujedi-
nitelja: »Čuvajte Jugoslaviju!« Vaš narod
zaslužuje poštovanje i priznanje svih na-
roda. Sokolstvo je jedini put, koji vodi naj-
većim ciljevima današnjeg vremena — miru.

Želim slavu Vašem sokolskom Kralju
Petru II i pozdravljam Vas s našim sokol-
skim pozdravom: Na zdar!

Drugo jedno pismo isto tako toplo upu-
tio nam je nešto kasnije. I iz ovoga pisma
vadimo njegove misli:

...bio nam je novi potstrek, staza,
koja se spaja s prastarim putem prijateljskih
i bratskih veza, koje nas tesno spajaju
od pamтивека! Historija nas tako tesno po-
vezuje naročito u vreme buđenja, kada su
dva slovenska i sokolska naroda zajednički

istupala na polju uzajamne saradnje i ne-
razdruživog prijateljstva: sokolska Češko-
slovačka i bratska sokolska Jugoslavija.

Ko bi pobrojao sva ona dela ispunjena
bratskim i sokolskim duhom, koja pove-
zuju naša dva naroda.

Prag i Beograd — nedeljivi su simboli
slovenskog i sokolskog duha, čvrstog me-
dusobnog poverenja, snage narodne, zdrav-
lja, slobode i mira — večna su žarišta na
polju Sokolstva čuvajući slobodu i radeći
za dobro, dobrobit i mir svih kulturnih na-
roda sveta. Putevi ovih bratskih i sokol-
skih naroda biće večni, sve dok budemo
išli jedan uz drugoga, brat uz brata na
putu uzajamnog sokolskog i bratskog pri-
ateljstva.

**Savezna smučarska takmičenja na Po-
horju.** Februara meseca održavaće se na
Pohorju, u Dravskoj banovini, savezna
smučarska takmičenja u svim granama. Na
ova takmičenja pozvana su i braća Čeho-
slovaci, Poljaci, Bugari i Rusi, tako da će
ovo zanimljivo takmičenje na belom ele-
mentu imati sveslovenski značaj.

Uopšte naše Sokolstvo zadnjih godina
posvećuje vrlo veliku pažnju lepom i zdravom
grani telesnog uzgoja. Mi preporučamo i
našim sokolskim naraštajcima i naraštajka-
ma, da se bave ovom lepom granom vež-
banja. Jasno u svoje slobodno vreme.

Iz sokolskega Ptujca. — Pred približno
tremi leti se je ustanovil na ptujski gimna-
ziji Prosvetni odsek sokolskega naraščaja.
Priznati moramo, da tako delavnega od-
seka ni kjerkoli. Začetak je bil sicer teža-
ven, a premagali smo ga s trdnom voljo,
navdušeni idealizma. Med dijaki smo uspe-
li, da naše sokolsko število raste z dneva
v dan. Naši sestanki ob nedeljah se vrše
v nabito polnem velikem razredu. Različna

predavanja, ki jih ima kateri izmed dijakov, so polna resnega dela in stremjenja po čim večjem iskanju resnice in lepote, stremjenja po najnatančnejšem študiranju sokolske ideje in sokolskega dela, ki so nam ga izročili sokolski ideologi in delavci. Dijaške vrste se bodo kmalu popolnoma strnile pod sokolskim praporom. Vse, do zadnjega hočemo prepričati, da je edina pot Jugoslovana — sokolska pot. Z veseljem in gotovim upom na zmago gremo naprej, da bomo nekoč lahko dejali: Ni bila naša mladost brez dela, ni bilo naše delo brez uspeha. Pri tem imamo natančno začrtano sokolsko pot, pred nami in z nami je duh kralja mučenika in njegove zadnje svete besede: Čuvajmo Jugoslavijo. Zdravo!

Zvonko.

Grad čutanja u Švedskoj. Švedsko udruženje za zaščito gluhtonemih predložilo je ministarstvu za socialnu politiku da bi se osnovao grad za gluvoneme, gde bi ovi nesrečnici živeli u nekoj zajednici. U Švedskoj ima navodno 6000 gluvonemih, no do sada oni tamo općenito još nisu bili obezbeđeni; takvih je bilo vrlo malo te pomenuti predlog ove i izuzima. Predloženo naselje biće za gluvoneme veoma korisno, jer će tamo moći naučiti naročite radove, pa i za njihov zajednički život. Udruženje je zamolilo ministra da podupre gradnju kuća s po dva porodična stana i jedne zajedničke zgrade za školu i za radove.

Šiljanje pisama torpedima. Engleski izumitelj, kapetan Burton, sastavio je torpedo koji će potzuno preinačiti šiljanje pisama između Evrope i Amerike, budu li se ostvarila očekivanja što ih stavlja pomenuti kapetan u svoj izum. U torpedo će stati tobože 300 pisama. Za pola sata će torpedo, kao što tvrdi Burton, stići iz Engleske u Francusku kroz kanal, a većim torpedima doći će poštanska pošiljka za 49 sati kroz Atlantski Okean u Ameriku.

Telefonska stanica na Elbrusu. Elbrus, najviše brdo u Kavkazu, bio je nekada vulkan; ima dva vrha sa 5593, odnosno 5629 m visine. Od vajkada su se odvažni turiste rado penjali na nj, a u novije vreme sve je više obljubljen, otkako različita tehnička uređenja olakšavaju put na ovo džinovsko brdo. I tako računaju da će godišnje kojih 1000 turista biti tako srećnih, te će se u tolikoj blizini neba diviti božanskoj prirodi do neslućene daljine. No oni neće biti na tolikom vrhuncu odrezani od ostaloga sve-

ta, jer su u raznim visinama uređene telefonske stanice, pa će moći s visine od preko 5000 metara govoriti s običnim smrtnicima kojima nije dano da bi se popeli tako visoko. Na ovaj način biće olakšana i razna znanstvena posmatranja u Elbrusu.

Gajdaška vojnička glazba. U Škotskoj i Irskoj ima gotovo svakoj puk gajdašku kapelu koja sa svojom veselom glazbom vojnike naročito na marševima čuva od umaranja. No sada je propagator (širitelj) gajdaške glazbe u Čehoslovačkoj, Formánek, koji je poznat pod imenom »gajdaški kralj«, predložio češkoslovačkom ministru vojske, da uvede i u češkoslovačkoj vojsci gajdašku glazbu.

Može li rasteenje prouzročiti bolove. Često se deca tuže o neodređenim bolovima u nogama i rukama, a roditelji često doduše kažu da dolaze ti bolovi od rastejenja ali da ništa ne znače; mišljenja su da nije potrebno lečiti ove bolove, jer će se tobože brzo izgubiti. Ovo mišljenje je u mnogim slučajevima krivo te može biti i kobno. Kod dece koja su trpela od bolova radi rastejenja moglo se već više puta ustanoviti da im se vrlo rado upale vene (žile) u nogama. Ti bolovi su veći kad dete stoji nego kad ide, i srčane upale što ih često puta nalazimo kod dece koja boluju radi rastejenja, u vezi su s upalom vene. S krvlju naime dolaze u srce otrovi bakterija iz upaljenih vena u nogama te prouzroče tamo teška obolenja.

Nova repatica (kometa). Zvezdarnica (opservatorij u Keptavnu (Capetown) u južnoj Africi otkrila je novu repaticu, udaljenu trista miliona milja od zemlje; ona se i velikom brzinom udaljuje od sunca. Otkrile su je zatim i zvezdarnice u Americi.

Žena kao brodski kapetan na dugim prugama. Među kapetanima ruskog brodogradnja za duge pruge ima i više žena. Među najboljima je 27 godišnja šćet'nina koja vodi parobrod »Čavić«. Već je 10 godina na moru te je svršila tehniku u Vladivostoku. Već triput je prevalila put iz zapadne Evrope u daljni Istok. Sada se sprema na put iz Odese u Kamčatku.

Kravate od stakla. U inostranstvu prodaju se, i to s velikim uspehom, kravate od — staklenog prediva. Nit ovoga prediva tanka je kao svila i vrlo meka te se može upotrebiti za sukna iz kojih se izraduju kravate.

ODBOJKA, HAZENA IN KOŠKANJE. V izdanju načelnništva Saveza SKJ in založbi Jugoslovenske Sokolske Matice je izšla pravkar, pod gornjim naslovom in kot 2. zvezek »Prednjaške knjižnice«, 60 strani obsegajoča knjižica, ki vsebuje pravila in tekmovalni red za te igre. Razen tega so še posebej pridejana knjižici navodila za vad-

bo koškanja. Knjižica, ki izide v kratkem tudi v srbohrvaščini, bo dobrodošla vsem prednjaškim knjižnicam, pa tudi naraščaj naj pridno seže po njej. Knjižico so priredili bratje Keber, Lubej in Podgornik. Naroča se pri Jugoslovenski Sokolski Matici v Ljubljani in stane 20 Din.

Z A Š A L U

Uzgoj. »Nemoj ići uvek nožem u usta!« — »Pa to čini i tata!« — »Sve jedno! Ti si dete i deca treba pristojno da jedu.«

Naravno. »Kaži mi, tata, bi čovek načinjen zaista od praha?« — »Dakako!« — »Jesu li onda crnci od ugljenog praha?«

Na saslušavanju. »Zašto ste bili tri godine u zatvoru?« — »Nisu me pustili pre iz zatvora, gospodine suče!«

Prirođeno. »Tata, ti imaš već mnogo sedih vlasi.« — »Pa nije ni čudo, sine. Uvek, kada me razljutiš, naraste li jedan.« — »Kako to da ima naš dedo sasvim belu kosu?«

Diplomata. »Znaš li, tata, potpisati svoje ime zatvorenih očiju?« — »Dakako da znam, sine!« — »Onda potpiši, molim te, moju svedodžbu!«

Smeta mu. »Ti tu ne možeš da spavaš, mladiću«, reče profesor, »barem ne za vreme moga časa« — »Ipak, gospodine profesore,« odgovori učenik, »ako izvolite malo tiše govoriti.«

Što je zlo društvo. Sudac: »Ovog puta dobro još prođoste, ali se okanite u buduće zla društva!« — Optuženik: »Čuvaću se, gospodine suče; ne daj bože, da moram opet amo!«

Štediša. »Zašto da ti najedanput ja umijem lice, Ivane, kad se inače umivaš uvek sam?« — Neću da okvasim ruke, kad su još posve čiste.«

Prema shvaćanju. Najmlađi među malima u školi imaju računanje. Učitelj: »Koliko je pet manje dva?« — »Jedan, gospodine učitelju!« — Učitelj odgovori blago: »Ja bih rekao tri.« Mališan ponovi: tri i doda: »Ni to nije loše.«

Kupujte domaću robu. »Što možete opušniče, da navedete u svoju odbranu?« — »To, da sam uzimao uvek samo domaće proizvode.«

Rano je počec. Posle škole dođe učenik svome učitelju te mu kaže poverljivo: »Moi otac mi je obećao 10 Din, donesem li jednom peticu kući.« — »Pa onda?« — »Znate šta, gospodine učitelju, dajte Vi meni jednu peticu, pa ćemo onda podeliti onih 10 Din!«

Zna ga on. »Pozajmite mi, molim Vas, gospodine Mišo, 20 Din. Zaboravio sam svoju novčarku kod kuće.« — »Evo Vam dinar i po pa sednite u tramvaj i pođite po svoju novčarku!«

Osveta. Mali Miro je bio kod zubnog lekara. Lekar mu je izvadio šupalj zub. »Možete li mi dati taj zub, gospodine doktore?« — Lekar mu ga naravno da. Ponosno ga mališan odnese kući. Kod kuće uzme jednu kašiku šećera te metne zub, da mu se osveti, u sredinu šećera, govoreći: »Tako, sada bolji ti sebe samoga!«

Naravno. Lekar (hoće da napiše recept): »Što mi, do đavola, moja penkala i opet ne piše!« — Bolesnik: »Naravno, kad ste mi ju metnuli pod pazduho, a s termometrom hoćete da pišete.«

Nije vredno ni opomene. Sudac: »Vaš se protivnik odmah srušio, tako ste ga čušnuli!« — Optuženik: »Jeste, ali je već treći dan sam opet ustao!«

Nova vrsta peradi. »Hteo bih da kupim gusku, ali neću takvu modernu gusku, kao što sam je dobio zadnji put!« — »Modernu gusku?« — »Da, kažem Vam, neću opet takvu gusku, koja se sve do svoje smrti drži ravne linije!«

Glavna stvar. »Naš električni tramvaj,« priča Mišo, »sukobio se jutros s teretnim automobilom?« — »I ti si voljda dobro prošao?«, upita ga prijatelj Mavro. — »Jesam,« uteši ga Mišo, »sprovodnik na sreću još nije tražio karte.«

Novčana politika. »Šta misliš, družo, bi li pozajmio Ivanu 100 Din?« — »Svakako!« — »Zašto?« — »Doći će inače k meni.«

Iz uredništva

Naredni broj »Sokolića« izići će u običajno vreme meseca januara 1936 godine. S tim prvim brojem naredne godine počecemo da donosimo novu naslovnu stranu, koja će biti lepo umetnički izrađena.

I ovom prilikom, a naročito zbog svršetka godine, preporučujemo našim naraštajcima i naraštajkama da živo uznastojе pridobiti što više pretplatnika na »Sokolić«. S novom godinom treba da se vidljivo poveća broj naših naručnika. Nastojte i oko toga, da nagovorite braću i sestre, koji znaju i žele da pišu, da saraduju u našem listu. Sastavaka u stihovima dobijamo vrlo mnogo, pače i previše; trebalo bi nam dobrih sastavaka u prozi. Za vreme praznika zauzmite se mladenačkom voljom i poletom za »Sokolića«. Čitajte ga, širite ga i saradujte u njemu. Svaki naraštajac i svaka naraštajka neka bude pretplatnik svog lista.

Rešenja iz 11 broja „Sokolića“

Rebus: Sokolić.

S	I	R
E	V	A
L	O	K

Magični kvadrat:

Izpolnjevalka: 1. osa, 2. sin, 3. Ema, 4. kos, 5. Una, 6. oje, 7. lek, 8. Ana, 9. oko, 10. som. — Po sredi navzdol: Simon Jenko.

Ispunjalka: 1. Maribor, 2. Dalibor, 3. Mesarić, 4. Kozarac, 5. Lorera, 6. Galović, 7. Satirik. — Slova u šatiranim poljima: Masarik.

I				
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				

II

Svoboda Slavo, Tivat:

Ispunjalka

1) Vrsta kovine; 2) Vitezovi (strana reč); 3) Otmeno društvo; 4) Stari novac; 5) Letopisi; 6) Običaj; 7) Boj, rat; 8) Zeparina, vrućina; 9) Epiteton za sunce; 10) Nije straga; 11) Hrvatski pisac.

Od I do II mora da se dobije želja uredništva svim čitateljima.

Tri rebusa

$$1) \text{ + SSS SE } \begin{matrix} \text{iiii.} \\ \text{ii} \\ \text{iiii.} \\ \text{ii} \\ \text{ii} \end{matrix} \quad 2) \text{ E } \Pi \text{ RkR } \quad 3) \frac{\pm}{A} \frac{DA}{NI} = + 100$$

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

Svoboda Slavo, Tivat:

Magični kvadrat

Vodoravno i okomito: 1) Član jedne organizacije; 2) Drama od Šekspira; 3) Turski reformator; 4) Proždrljivi; 5) Bivši igrač HAŠK-a.

Zlatko Veritas, Sarajevo:

Božićna križaljka

Vodoravno: 1) Grad u Albaniji. — 6) Čuvena opera od Verdija. — 10) Glavni grad Armenije. — 15) Reka u Jugoslaviji. — 16) Slavni slovenački socijalni pisac, veliki protivnik licemerstva i autor divnih osećajnih romana kao što su: »Krapnova kobila«, »Razbojnik Petar«, »Krst na gori« i tako dalje (1876—1918). — 19) Poznati roman E. Zole. — 20) Latinska reč iz molitve. — 21) Ime književnika Velikarovića. — 22) Gomila pčela. — 24) Produkt dima. — 25) Reka u Sibiriji. — 26) Reka u Rusiji. — 28) Vrtlog. — 29) Vulkan na Minadas otočju. — 30) Starorimski sitni novac. — 32) Starogrčki historijski grad. — 33) Lice iz grčke mitologije, sin Trosa. — 35) Engleski: ulje. — 38) Nemački: siromašan. — 40) Prestolnica u Evropi. — 42) Reka u Francuskoj. — 44) Najlepša novela Ivana Cankara, nazvana »pesma večite čežnje« (pesem večnega hrepenenja). — 49) Podrugljivi turski naziv za kršćane (roblje). — 50) Naše narodno žensko ime. — 51) Naša narodna igra. — 52) Slavni francuski političar (Aristid, fonetski).

Uspravno: 1) Broj. — Slavni bugarski pesnik i književnik, veliki prijatelj našega naroda (Ljuben). — 3) Vrsta papige. — 4) Afirmacija. — 5) Šumska zver. — 6) Nemački predlog. — 7) Inicijali velikog slovenačkog književnika (»Erotikon«). — 8) Afirmacija. — 9) = 6). — 10) Užičanin. — 11) Reka u Austriji. — 12) Reka u Slovačkoj. — 13) Nauka o delovima ljudskoga tela. — 14) Južno voće. — 17) Domaća životinja. — 18) Mera za površinu zemlje. — 21) Reka u Sibiriji. — 23) Lična zamenica. — 25) Rimski božica sržbe. — 27) Ime češkog reformatora Husa. — 31) Vrst minerala. — 32. Čuveni nemački fizičar imenom Georg (1787—1854). — 33) Reka u Peloponezu. — 34) Pokazna zamenica. — 36) Vrsta crne krede. — 37) Upitna čestica. — 38) Latinski veznik. — 39) Naš otok na Jadranu. — 40) Eden, elizij. — 41) Čuveni nemački književnik imenom Tomas (»Podanik«). — 43) Nemački: na. — 45) Poznati ruski general sada u emigraciji. — 46) Reka u Italiji. — 47) Ime slavnog filmskog pevača Jonsona. — 48) Domaća životinja. — 49) Japanska mera za puteve.